

provincie **HOLLAND**
ZUID

Gebiedsprofiel
Midden Delfland

COLOFON

OPGESTELD DOOR

Bosch Slabbers Landschapsarchitecten;
ir. Stijn Koole
ir. Koen Bakker

OPDRACHTGEVER

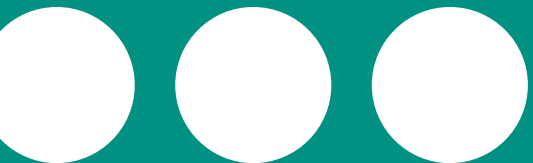
Provincie Zuid-Holland

DATUM

maart 2012

VOOR VRAGEN:

gebiedsprofielen@pzh.nl

GEBIEDSPROFIEL MIDDEN-DELFLAND

maart 2012

In opdracht van:

provincie **HOLLAND**
ZUID

bosch stabbers

0

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	07
2	KWALITEITSKAART	13
3	HISTORIE	17
4	GEBIEDSPROFIEL KAARTEN	23
	Herkenbaar waterrijk veen(weide)	25
	Droogmakerij als herkenbare eenheid	35
	Onderscheidend rivierengebied	39
	Weg door stad en land	43
	Doorsnijdend spoor, verdichte stationsomgeving	49
	Water als structuurdrager	55
	Kwaliteit in stads- en dorpsgebied	65
	Kwaliteit van de stads- en dorpsrand	71
	Linten blijven linten	79
	Werkgebieden met karakter	89
	Gevarieerd en verbindend vrijetijdslandschap	95
	Identiteitsdragers van Zuid-Holland	105
	Rust en stilte	113
A	BIJLAGE: BRONNENLIJST	117

INLEIDING

1

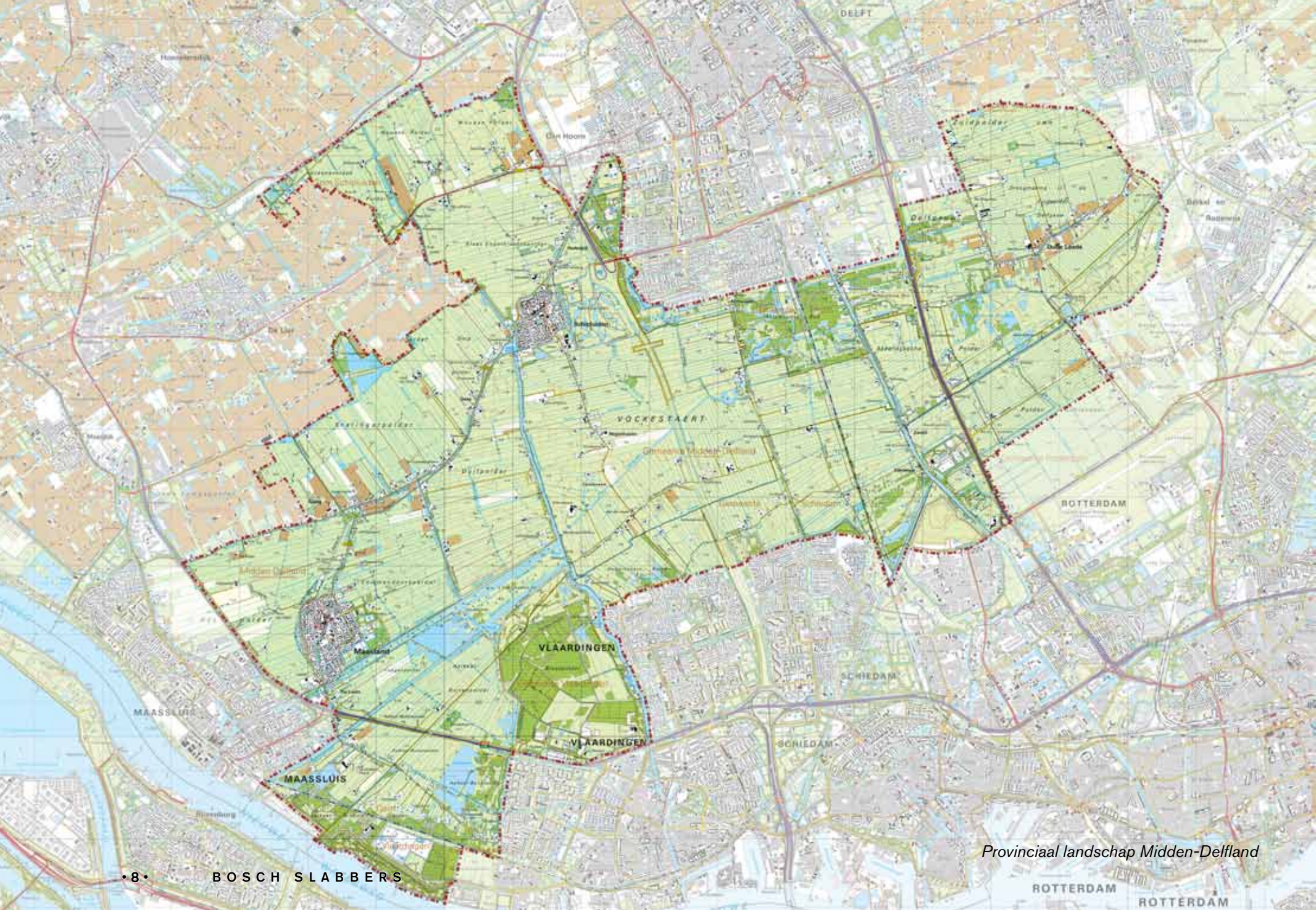
INLEIDING

De provincie Zuid-Holland wil werk maken van de ruimtelijke kwaliteit in de ruimtelijke ordening. Met het opnemen van de kwaliteitskaart in de Provinciale Structuurvisie is hiertoe een eerste aanzet gedaan. Als uitwerking van deze kwaliteitskaart worden de komende jaren 16 gebiedsprofielen opgesteld. Dit betreft uitwerkingen van de kwaliteitskaart voor 16 specifieke gebieden. Voor u ligt het eerste profiel in deze reeks: Gebiedsprofiel Midden-Delfland.

Dit gebiedsprofiel omvat een beschrijving van karakteristieken (wat speelt er), uitgangspunten (waar willen we heen), kwaliteiten (wat is waardevol) en ambitie (hoe bereiken we de uitgangspunten) van het open agrarisch landschap van Midden-Delfland. Het biedt partijen handvatten om ontwikkelingen te initiëren zodanig dat kwaliteiten behouden blijven en waar mogelijk worden versterkt.

Om de lokale expertise optimaal te benutten en het draagvlak te borgen is dit gebiedsprofiel samen met overheidspartijen uit de regio opgesteld.

Provinciaal landschap Midden-Delfland

Waarom Midden-Delfland

Het gebiedsprofiel behandelt het 'Provinciaal landschap Midden-Delfland'. Voor het provinciaal landschap Midden-Delfland is de afgelopen jaren door verschillende organisaties / partijen op diverse schaalniveaus een keur aan plannen en visies ontwikkeld, denk aan Structuurvisie Zuid-Holland, Kwaliteitskaart, Ruimtelijke Visie Hof van Delfland, LandschapsOntwikkelingsPerspectief (LOP) Midden-Delfland. De beschikbaarheid van al dit materiaal maakt Midden-Delfland geschikt voor het opstellen van het eerste gebiedsprofiel. Het is nadrukkelijk niet de bedoeling geweest werk over te doen. Het gaat om het herschikken, herdefiniëren van de beschikbare gegevens naar de eenheden en legenda van de kwaliteitskaart.

Status, positionering en gebruik

Het gebiedsprofiel staat tussen de Kwaliteitskaart van de Provinciale Structuurvisie en de beeldkwaliteitsplannen van lokale overheden in en is vastgesteld door Gedeputeerde Staten. Voor de Provincie dient het gebiedsprofiel als handleiding om de kwaliteit van plannen/ontwikkelingen te stimuleren om zo de ruimtelijke kwaliteit te bewaken. Voor lokale overheden en initiatiefnemers dient het gebiedsprofiel als bron van inspiratie en biedt het handvatten om nieuwe ontwikkelingen met kwaliteit te initiëren. Het vormt de basis voor de ontwerpogave, elke ontwikkeling vraagt uiteindelijk om maatwerk. Dit laat onverlet dat het gebiedsprofiel een handreiking is naar de regio. De kwaliteitskaart uit de Provinciale Structuurvisie blijft formeel het kwaliteitskader.

Verklaring

K
U
S
T

Natuurlijke duinen

Ontginningslandschap van de binnenduinrand: bollen

Ontginningslandschap van de binnenduinrand: historische landgoederen

C
O
M
P
L
E
X

Herkenbaar veen(wiede)

Droogmakerij als herkenbare eenheid

D
E
L
T
A

Onderscheidend rivierengebied

Herkenbare zeekeipolder

N
E
T
W
E
R
K
E
N

Weg door stad en land

Doorsrijdend spoor, verdichte stationsomgeving

Water als structuurdrager

B
E
L
E
V
I
N
G

Vrijheidslandschap

Identiteitsdragers

Stille

het algemeen
zie kaart 17 alle

Bijlage 3

O
C
C
U
P
A
T
I
E

Kwaliteit in stads- en dorpsgebied

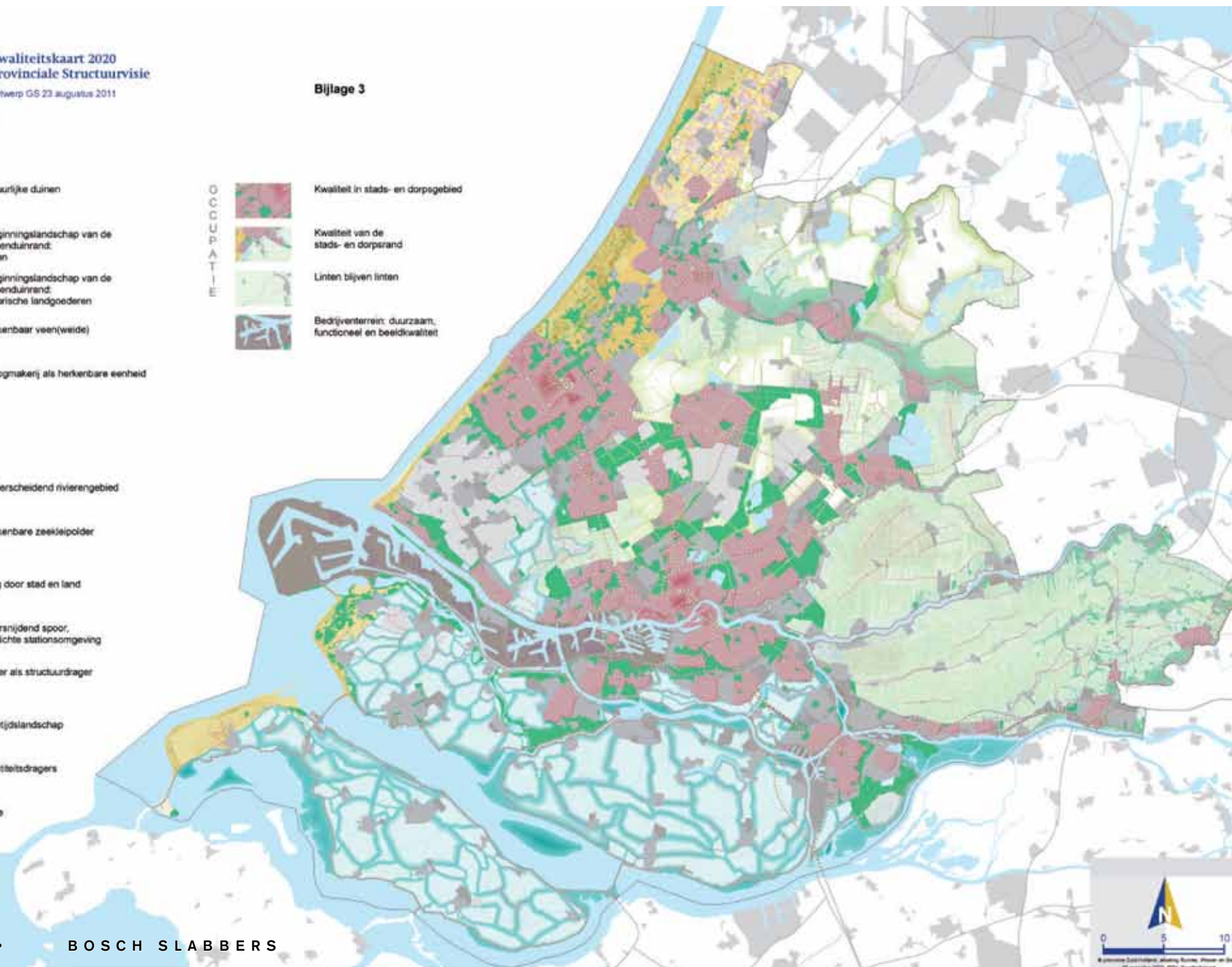
Kwaliteit van de stads- en dorpsrand

Linten bijen linten

Bedrijventerrein: duurzaam, functioneel en beeldkwaliteit

Kaartvorming: Landschap, ontwerp, Bureau, Provincie, Provincie van 20 augustus 2011, PBO: Aankomst

Opbouw

Dit gebiedsprofiel begint met een korte toelichting op de kwaliteitskaart uit de Provinciale Structuurvisie. Daarna volgen een beknopt overzicht van de ontstaansgeschiedenis van Midden-Delfland en een algemene beschrijving van de kwaliteiten.

Vervolgens worden de 13 kaartbeelden toegelicht die horen bij 13 van de 17 (hoofd)legenda eenheden van de kwaliteitskaart. Elke kaart bevat een meer uitgewerkte legenda die in samenwerking met de projectgroep en de Provincie is samengesteld. Per kaart wordt beschreven wat de algemene karakteristiek is en wordt de ambitie gesteld, dit volgt uit de kwaliteitskaart. Vervolgens wordt per sublegenda eenheid de kwaliteit beschreven en worden handvatten geboden voor de ontwikkelingen. Enkele ontwikkelingen zijn verbeeld middels concept illustraties. Deze tonen hoe dergelijke ontwikkelingen ingepast zouden kunnen worden. Zij zijn bedoeld ter illustratie en zijn daarmee niet leidend.

Uitgangspunten

Bij het opstellen van het Gebiedsprofiel Midden-Delfland is het huidige landschap met de huidige kwaliteiten als uitgangspunt genomen: het landschap zoals dat er vandaag de dag bij ligt. Dit betekent dat op stapel staande ontwikkelingen als bijvoorbeeld de reservering voor natuurgebieden/ EHS, geplande bedrijven-terreinen (Schieveen), infrastructuurle werken, et cetera die nog niet in uitvoering zijn, niet zijn meegenomen.

KWALITEITSKAART

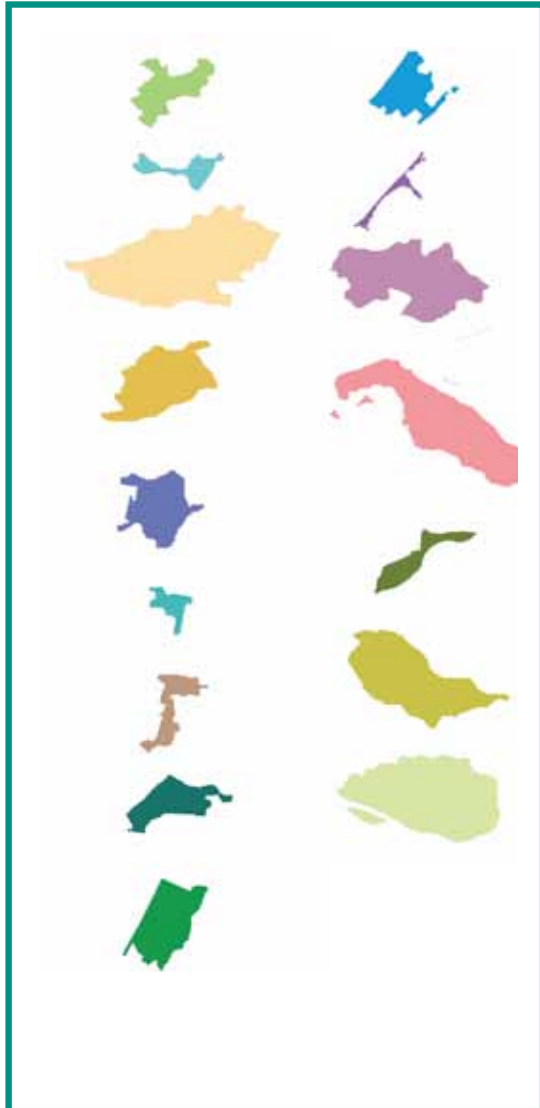

2

KWALITEITSKAART

Om meer sturing te geven aan de gewenste ruimtelijke ontwikkeling binnen haar grenzen heeft de provincie Zuid-Holland een structuurvisie vastgesteld. Onderdeel hiervan is een functiekaart en een kwaliteitskaart. De kwaliteitskaart is een eerste stap om werk te maken van ruimtelijke kwaliteit in de ruimtelijke ordening. De komende jaren werkt de provincie aan een aanscherping van deze kaart.

STRUCTUURVISIE 16 GEBIEDSPROFIELEN

KWALITEITSKAART 17 HOOFDLEGENDA EENHEDEN

		Kwaliteitskaart		Gebiedsprofiel Midden-Delfland	
		Hoofdleghende eenheden		Subleghende eenheden	
K U S T		Natuurlijke duinen			×
		Bollenlandschap in de binnenduinrand			×
		Historische landgoederen in de binnenduinrand			×
C O V E E P L E X		Herkenbaar waterrijk veen(weide)	■	▬	■
		Droogmakerij als herkenbare eenheid	■	▬	■
D E L T A		Onderscheidend rivierengebied	■	▬	■
		Herkenbare open zeekeipolder			×
N E T W E R K E N		Weg door stad en land	■	▬	■
		Doorsnijdend spoor, verdichte stationsomgeving	■	▬	■
		Water als structuurdrager	■	▬	■
B E L E V I N G		Gevarieerd en verbindend vrijetijdlandschap	■	▬	■
		Identiteitsdragers van Zuid-Holland	■	▬	■
		Rust en stilte	■	▬	■
O C C U P A T I E		Kwaliteit in stads- en dorpsgebied	■	▬	■
		Kwaliteit van de stads- en dorpsrand	■	▬	■
		Linten blijven linten	■	▬	■
		Werkgebieden met karakter	■	▬	■

Relatie gebiedsprofiel Midden-Delfland tot kwaliteitskaart

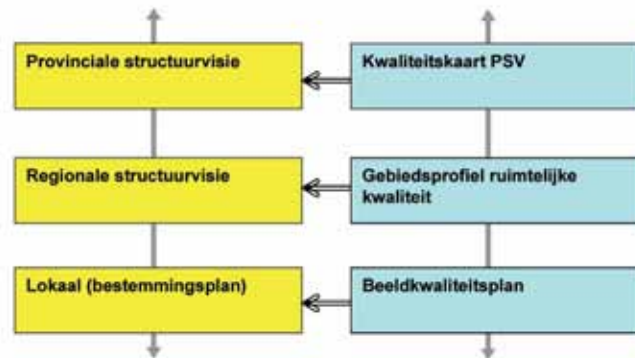
Gebiedsprofiel in relatie tot kwaliteitskaart

De kwaliteitskaart wordt aan de hand van 16 gebiedsprofielen uitgewerkt. Het gebiedsprofiel staat tussen de kwaliteitskaart van de Provinciale structuurvisie en de gemeentelijke plannen in.

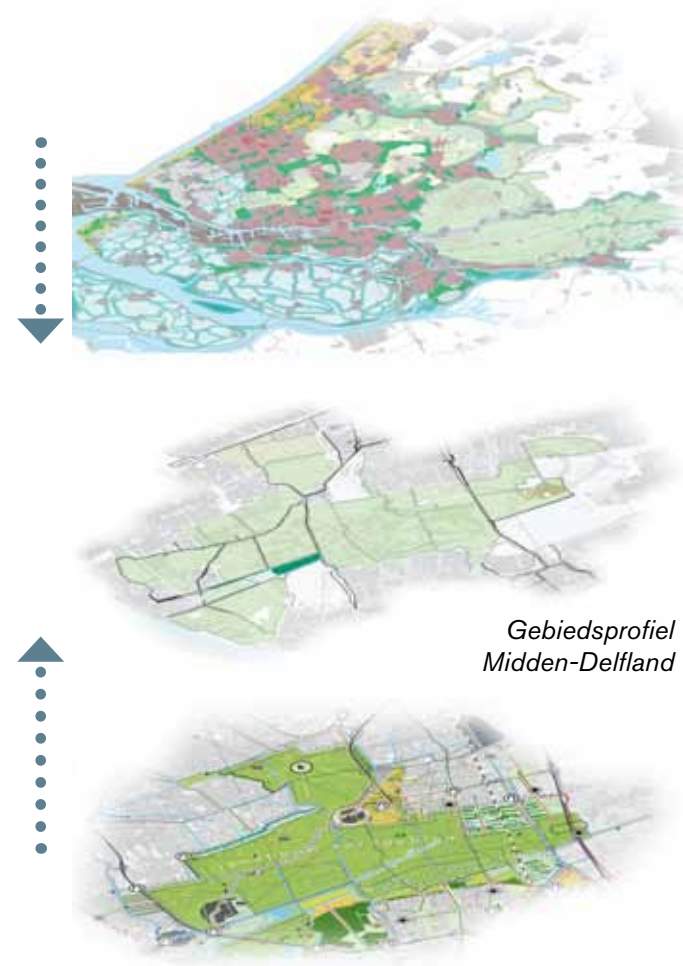
De kwaliteitskaart bestaat uit 17 afzonderlijke (hoofd)legenda eenheden die hiernaast zijn aangegeven. Voor Midden-Delfland zijn 13 van deze (hoofd)legenda eenheden van toepassing, de eerste drie eenheden komen niet voor. Elke (hoofd)legenda eenheid bestaat uit een kaart met verscheidene sub-legenda eenheden

welke apart worden beschreven in hoofdstuk 4; Gebiedsprofiel kaarten.

Uitgangspunt is om 1 legenda te ontwikkelen die gedetailleerder is dan de kwaliteitskaart (maar daarbij wel de hoofdlegenda eenheden herkenbaar in zich heeft) en die de verschillende gebieden met elkaar vergelijkbaar maakt. Het is een uniforme aanduiding / behandeling van de verscheidenheid aan landschappen binnen de provincie waarbij de kwaliteitskaart met legenda leidend is.

Kwaliteitskaders op provinciale, regionale en lokale schaal

Gebiedsprofiel Midden-Delfland

LandschapsOntwikkelingsPerspectief Midden-Delfland

Positie gebiedsprofiel

HISTORIE

3

HISTORIE

Midden-Delfland kent een complexe geschiedenis, waarin de invloed van de mens op het landschap duidelijk is terug te zien. Iedere episode heeft haar eigen aardigheden aan het landschap nagelaten, zonder het voorgaande geheel uit te wissen. Het resultaat is een gelaagd landschap, een intrigerend stelsel van elementen, patronen en structuren uit verschillende tijdlagen. Dit maakt dat het landschap zich laat lezen als een geschiedenisboek.

1615

1850

1712 Cruquius

1900

Ontstaansgeschiedenis

Midden-Delfland ligt aan de zuidrand van het West-Nederlandse veenweidegebied. Wanneer zo'n 5000 jaar geleden de Hollandse kust zich sluit dan ontstaat tussen de strandwallenkust en de hogere gronden van de Utrechtse Heuvelrug een moerassige lagune waarin zich veenvorming ontwikkelt. Veenriviertjes doorsnijden het veenkussen en voeren overtollig water af naar de grote rivieren. De zee heeft nog tijdenlang invloed op het gebied. Dit toont zich in de kleiafzettingen op het veen en in de restanten van een wadkreekenstructuur in het gebied.

Rond de tiende eeuw wordt een begin gemaakt met de ontginning van het centrale veenmoeras. Er worden sloten gegraven om het moeras te ontwateren en om te zetten naar landbouwgrond. De verbeterde ontwatering heeft bodemdaling van het veen tot gevolg, de voormalige wadkreeken komen nu als kreekkruggen zichtbaar in het landschap te liggen. Deze hoger gelegen, zandige ruggen worden sindsdien als occupatiebasis gebruikt hetgeen een kenmerkend onregelmatig verkavelingspatroon oplevert.

Het veenmoeras wordt blok voor blok ingedeeld in lange smalle percelen (het natte gebied vergt een dicht netwerk van sloten om af te wateren); het slagenlandschap. Elk blok wordt omringd door een kade om de toestroom van water van buitenaf tegen te gaan.

Alleen de huidige Vlietlanden zijn een overblijfsel van het veenlandschap van voorheen. Dit onontgonnen land is nooit

ingepolderd waardoor de bodemdaling hier aanzienlijk langzamer verloopt. Dit uit zich in de hogere ligging ten op zichte van de omgeving.

De kaart van 1615 laat de indeling van polders, de (kreekrug)nederzettingen zien. De Cruquius kaart van 1712 geeft een nauwkeuriger beeld van het landschap. Polders met een fijnmazig netwerk van sloten, omringd door boezemkanalen en kades. Een pastoraal landschap van

boerderijlinten, kreekrugnederzettingen met oprijlanen, uitgestrekte weilanden en molens. De boezemkanalen zijn de hoofdadrs van het landschap, zij verbinden stad en land met elkaar.

Tot en met 1900 verandert er nauwelijks iets aan dit landschap met uitzondering van enkele droogmakerijen in de Polder Schieveen en de Berkelse Polder midden 18e eeuw.

Topgebied cultuurhistorie

Midden-Delfland behoort tot de 16 topgebieden cultuurhistorie van Zuid-Holland. Het cultureel erfgoed is hier nog in grote mate bepalend voor het karakter en de ruimtelijke kwaliteit. Naast historisch landschappelijke waarden komen ook archeologische waarden en historisch-stedebouwkundige kwaliteiten van hoge tot zeer hoge waarde in grote mate voor. Binnen het topgebied wordt ook een 'kroonjuweel cultuurhistorie' onderscheiden. Dit is het cultuurhistorisch ankerpunt van het topgebied en is bepalend voor de identiteit en herkenbaarheid van het topgebied Midden-Delfland. Het ensemble Duifpolder, Vlietlanden en Negenhuizen (inclusief de binnen het kroonjuweel gelegen bebouwingslinten) is zo'n kroonjuweel.

Algemene richtlijn voor het topgebied provinciaal landschap Midden-Delfland is continuïteit van karakter. Dit houdt onder andere in dat de samenhang tussen alle onderdelen van het gebied (boezem, polder, linten, enzovoorts) behouden en versterkt wordt en dat nieuwe ontwikkelingen de bestaande ruimtelijke eenheden, die samenhangen met de verschillende polders, als leidraad nemen. Deze richtlijn is meegenomen in het gebiedsprofiel.

Voor een nauwkeurige beschrijving van een topgebied cultuurhistorie wordt verwezen naar de Regioprofielen cultuurhistorie Zuid-Holland.

In de naoorlogse periode (kaartbeeld 1950-2010) wordt het land heringericht ten behoeve van een optimaal landbouwkundig functioneren, bedrijven worden geherstructureerd en opgeschaald. Tegelijkertijd vindt in de naoorlogse periode een explosieve uitbreiding van woningbouw, industrie- en bedrijventerreinen, havens, kassenbouw en infrastructuur plaats.

Om de openheid van Midden-Delfland te beschermen en de landbouw nieuwe kansen te bieden, wordt in 1977 de Reconstructiewet van kracht. Deze roept een halt toe aan de verstedelijking teneinde de openheid van het Midden-Delflandgebied te sparen. Op de overgang van stad naar land worden uitgestrekte bos-, natuur- en recreatiegebieden ontwikkeld. Aanzienlijke gebieden, als de Vlietlanden, Foppenplas, Krabbepas en Kraaiennest worden vernat. In het agrarisch gebied wordt een uitgebreid recreatienetwerk ontwikkeld en worden de ecologische kwaliteiten versterkt.

Vandaag de dag kan Midden-Delfland zich ontwikkelen tot een open landbouwenclave omgeven door verstedelijkt en verglaasd gebied. De dorpslinten 'dobberen' nog steeds in het groen. Deze situatie levert een unieke stad-land relatie op. Naast agrarisch landschap is Midden-Delfland ook recreatielandschap geworden, binnen handbereik van de stedeling!

GEBIEDSPROFIEL KAARTEN

GEBIEDSPROFIEL KAARTEN

4

Voor het gebiedsprofiel Midden-Delfland zijn 13 van de 17 (hoofd)legenda eenheden uit de kwaliteitskaart provincie Zuid-Holland van toepassing;

1. Herkenbaar waterrijk veen(weide)
2. Droogmakerij als herkenbare eenheid
3. Onderscheidend rivierengebied
4. Weg door stad en land
5. Doorsnijndend spoor, verdichte stationsomgeving
6. Water als structuurdrager
7. Kwaliteit in stads- en dorpsgebied
8. Kwaliteit in de stads- en dorpsrand
9. Linten blijven linten
10. Werkgebieden met karakter
11. Gevarieerd en verbindend vrijetijdlandschap
12. Identiteitsdragers van Zuid-Holland
13. Rust en stilte

Voor elk van deze eenheden is een kaart opgesteld bestaande uit meerdere sublegenda eenheden welke de kwaliteiten tonen in het gebied. Deze kwaliteiten, met ambities, worden vervolgens beschreven in woord en beeld.

HERKENBAAR WATERRIJK VEEN(WEIDE)

Legenda

	Veenweide, strokenverkaveling
	Veenweide, blokverkaveling
	Niet in cultuur gebracht, voormalig veengebied
	Veen, sterk bodemdaling gevoelig
	Kreekkrug
	Boezemland/ onverveend bovenland
	Boezemkade
	Polderkade
	Harde kade

Karakteristiek

'Herkenbaar waterrijk veen(weide)' bestaat het grootste deel van het Midden-Delflandgebied en vormt de belangrijkste identiteit. De structuur is bepaald door oude rivieren en veenstromen met op enige afstand daarvan aangelegde weteringen en andere ontginningsbasissen. De door de mens toegevoegde verkavelingsstruc-

tuur dateert uit de middeleeuwen en is vrijwel onaangetast. Binnen 'herkenbaar waterrijk veen(weide)' zijn in Midden-Delfland vier typen te onderscheiden:

1. Veenweide met strokenverkaveling.
2. Veenweide met onregelmatige blokverkaveling.
3. Boezemland/ onverveend bovenland
4. Niet in cultuur gebracht, voormalig veengebied.

De veenweidepolders worden begrensd door hoger gelegen boezemkades. Deze geven elke polder een herkenbare vorm in het landschap.

De relatief vlakke veenweidegebieden worden door hoger gelegen sedimenten van voormalige krekken, de kreekkruggen, dooraderd. Door bodemdaling en afgraving van het veen liggen de kreekafzettingen thans als flauwe ruggen hoger in het landschap (inversie). Dit subtiele hoogteverschil is nog markant aanwezig. De ondergrond in het westelijk deel van Midden-Delfland bestaat voor een groot deel uit zeeklei waar in het verleden, beperkt veen op is afgezet. In het verleden zijn deze gebieden als veenweidegebied

ontgonnen en kennen veenweide karakteristieken. Daarom worden deze gebieden binnen de legenda eenheid herkenbaar veenweide meegenomen.

Het watersysteem omvat een ingenieus stelsel van sloten, sluisjes en peilvakken om de bodemdaling zo beperkt mogelijk te houden en de verzilting tegen te gaan.

Uitgangspunten:

- Behoud van het veenlandschap door het afremmen van bodemdaling.
- Behoud van het contrast tussen (meer verdichte) hooggelegen boezems, linten en boezemlanden en het uitgestrekte, ingeklonken veen.
- Behoud diversiteit aan verkavelingspatronen.
- Nieuwe agrarische bedrijven liggen aan bestaande linten of op de kreekkrug en vormen visuele eilanden in het veenweidelandschap door gebruik van stevige, passende (inheemse, gebiedseigen) beplanting, behoud van de oorspronkelijke landschappelijke waarde en een ligging op ruime afstand van elkaar.
- Behoud/ versterking van de waterkerende functie van de kades/dijken.

VEENWEIDE; STROKENVERKAVELING.

Kwaliteit

De polders kennen smalle kavels, een ritmiek aan sloten met hoog waterpeil en overwegend grasland als bodemgebruik. De oriëntatie van de verkaveling verschilt per polder, maar is overwegend loodrecht op de ontginningsbasis. Kenmerk van het veenweidegebied is het contrast tussen de lager gelegen polders en de hoger gelegen boezem met kades.

De graslanden hebben nog goeddeels een agrarische functie; veehouderij, vaak in combinatie met natuurontwikkeling (weidevogels). Een klein deel wordt voor maïsteelt gebruikt ter ondersteuning van de bedrijfsvoering.

Naast de graslanden met koeien is het agrarische karakter van de veenweide gebieden terug te vinden in de verspreide geriefhoutbosjes, knotbomen en de veelheid aan archetypische agrarische bebouwing.

Ambitie

Het landgebruik van de veenweidegebieden verschuift van puur agrarische veehouderij naar natuur, agrarisch natuurbeheer en andere vormen van landbouwverbreding. Ontwikkelingen mogen het kenmerkende open grasland karakter niet te verstoren. Het credo voor nieuwe ontwikkelingen is 'Koe in de wei' en 'weidevogels'; de polder vormt één eenheid van open grasland.

Een ontwikkeling mag niet leiden tot verdichting van het open landschap door het aanbrengen van hoog opgaande beplantingen en dient gericht te zijn op weidevogels en 'Koe in de wei'.

Behoud van de cultuurhistorische kavelstructuur met slotenpatroon is essentieel bij nieuwe ontwikkelingen.

Sloten worden waar mogelijk voorzien

van natuurvriendelijke oevers om zo de biodiversiteit in het gebied te verhogen.

Nieuwe eenvoudige recreatieve verbindingen door het gebied zijn gewenst. Dit betreft de ontwikkeling van landlooppaden over de hogere delen in het gebied die waar nodig worden afgesloten tijdens het broedseizoen.

Het behoud of versterken van het contrast tussen hoge boezemkade en lage polder is voorwaarde voor nieuwe ontwikkelingen aan kades.

Rode ontwikkelingen zijn alleen mogelijk aan de bestaande kernen/linten en op de kreekruigen. Zie ook 'Linten blijven linten'.

Behoud van het huidig watersysteem is gewenst, dit betekent dat ontwikkelingen niet het regulier en groot on-

derhoud van het watersysteem mogen belemmeren.

Bij nieuwe ontwikkelingen wordt het bestaande verkavelingspatroon gerespecteerd en waar mogelijke oude verkavelingsstructuren hersteld. De lengtesloten zijn dermate beeldbepalend voor het veenweidegebied dat demping van sloten in principe niet mogelijk is. Alleen in uitzonderlijke gevallen, denk aan ontwikkelingen van zeer groot maatschappelijk belang, is dempen mogelijk.

VEENWEIDE; BLOKVERKAVELING.

Kwaliteit

Dit zijn de oudere ontginningsgebieden. In tegenstelling tot de meer eenduidig en collectief aangelegde strokenverkaveling zijn de blokverkavelingen meer individueel ontwikkeld. De ontginning was door de betere bodemgesteldheid (weinig veen) minder ingewikkeld en daardoor meer divers van vorm. Tevens zijn hier nog enkele (klei)terpen te herkennen.

De Woudse Polder en Groeneveldse Polder zijn de gebieden in Midden-Delfland met deze typerende, oudere blokverkaveling. De aanwezige graslanden hebben nog goeddeels een agrarische functie; veehouderij in combinatie met natuurontwikkeling (weidevogels).

Het contrast tussen de hoge boezem met kades en het lager gelegen polderland is weliswaar minder evident dan in de rest van de polders, maar daarmee niet van minder waarde.

Een deel van de Woudse polder wordt gebruikt voor calamiteitenberging. Hiervoor is recentelijk een stevige kade aangelegd passend in het landschap.

Ambitie

Het landgebruik van de veenweidegebieden verschuift van puur agrarische veehouderij naar natuur, agrarisch natuurbeheer en andere vormen van landbouwverbreding. Ontwikkelingen mogen het kenmerkende open grasland karakter niet aantasten. Het credo voor nieuwe ontwikkelingen is 'Koe in de wei'; waarbij de polder zich ruimtelijk als één eenheid van open grasland toont.

Natuurontwikkeling mag niet leiden tot verdichting van het open landschap door het aanbrengen van hoog opgaande beplantingen en dient gericht te zijn op versterking van de weidevogelkwaliteit. Behoud van de cultuurhistorische kavelstructuur met slotenpatroon, de

historische (klei)terpen en 't Woudt zijn essentieel bij nieuwe ontwikkelingen. Sloten worden waar mogelijk/nodig voorzien van natuurvriendelijke oevers om zo de biodiversiteit te verhogen.

Nieuwe eenvoudige recreatieve verbindingen door het gebied zijn gewenst. Dit betreft de aanleg van landlooppaden over de hogere delen in het gebied die waar nodig worden afgesloten tijdens het broedseizoen.

Het behoud of versterken van het contrast tussen hoge boezemkade en lage polder is voorwaarde voor nieuwe ontwikkelingen aan kades.

Rode ontwikkelingen zijn alleen mogelijk aan de bestaande kernen/linten en op de kreekruigen. Eventueel bebouwde (klei)terpen bieden mogelijkheden tot (her)ontwikkeling passend in maat en schaal in het landschap (zie ontwerp-

principe: 'Linten blijven linten - boerenerven op de kreekrug').

Behoud van het huidig watersysteem is gewenst, dit betekent dat ontwikkelingen niet het regulier en groot onderhoud van het watersysteem mogen belemmeren.

Bij blokverkaveling, waar onderscheid tussen lengtesloten en overige sloten niet te maken is, is demping van sloten in principe niet mogelijk.

NIET IN CULTUUR GEBRACHT, VOORMALIG VEENGEBIED

Kwaliteit

Deze oorspronkelijk veenweidegebieden kennen geen duidelijke verkaveling ten behoeve van het grondgebruik. Voor Midden-Delfland betreft dit het gebied van de Akerdijkse Plassen. Dit natuurgebied, ontstaan door de afgraving van een oud veenpakket, is een belangrijk broed- en foerageergebied voor diverse vogelsoorten. Het bestaat uit open water met riet, open grasland en bosjes. Het is meer besloten van karakter dan de omliggende veenweidegebieden.

Ambitie

Niet natuur of agrarisch gerelateerde ontwikkelingen zijn niet wenselijk. Waar nog sprake is van een agrarisch karakter, waaronder begrazing door koeien, dient dit in stand gehouden te worden om aan te sluiten bij het karakter 'Koe in de wei'. Rode ontwikkelingen zijn niet wenselijk. Bij het ontwikkelen van nieuwe natuur in de omgeving dient het agrarische karakter leidend te zijn (zie veenweide, strokenverkaveling).

VEEN, STERK BODEMDALING GEVOELIG

Kwaliteit

Het veenweidegebied is gevoelig voor bodemdaling als het gevolg van het 'verbranden' van veen. Voor Midden-Delfland is dit beperkt door het gemiddeld dunne veenpakket.

Ambitie

Ondanks de geringe bodemdaling is verdere bodemdaling niet wenselijk. Aanpassing van het waterpeil, beperken van de drooglegging, ander waterbeheer of additionele maatregelen moeten dit voorkomen. Deze aanpassingen dienen de huidige functies te faciliteren en mogen geen belemmeringen vormen.

KREEKRUG

Kwaliteit

De sedimenten van de voormalige kreek die door het veen kronkelden zijn nog aanwezig in de vorm van kreekruggen. Deze zandige afzettingen zijn van oorsprong de laagste plekken in het gebied. Door het 'verbranden' van het veen zijn deze ruggen (niet onderhevig aan bodemdaling) uiteindelijk tot de hoge plekken in het landschap verworden. Vanwege de lage zettingsgevoeligheid zijn de kreekruggen van oudsher gebruikt voor het stichten van nederzettingen in de polder. Veel boerderijen in het midden van de polder zijn op de kreekruggen gepositioneerd.

De kans op archeologische vondsten is gemiddeld hoog op deze kreekruggen.

Ambitie

De kreekruggen waren en zijn nog steeds de plekken waar kleinschalige rode ontwikkelingen (met agrarische functie) plaats kunnen vinden volgens de principes uit het LOP (zie verbeeldingen 'Linten blijven Linten'). Afgraving of vergraving van de kreekruggen is niet wenselijk.

BOEZEMLAND/ ONVERVEEND BOVENLAND

Kwaliteit

Dit hoog gelegen land op boezem-niveau is veen dat nooit is ontgonnen. In Midden-Delfland zijn dit minimale hoeveelheden (met uitzondering van de Vlietlanden) met meestal een natuurbestemming bestaand uit natte graslanden, elzenmoerasbosjes en rietland.

De Vlaardingse Vlietlanden, het grootste aaneengesloten boezemland in Midden-Delfland, is ruimtelijk het meest markant. De kleinere boezemlandjes ten noorden van Maasland, ten zuidwesten van Schipluiden, langs de Zweth (Zeven Gaten), langs de Vlaardingse vaart en langs de Westgaag, Zuidgaag en Oostgaag zijn minder zichtbaar.

Ambitie

Uit het oogpunt van waterkwaliteit en natuurontwikkeling is het behoud en ontwikkelen van nieuwe boezemlanden/ bovenland gewenst. Vooral bij kadeversterkingen, het aanleggen van ecologische oevers en het vergroten van het boezemwater dient het toevoegen van nieuw boezemland als uitgangspunt.

Behoud van het huidig watersysteem is gewenst. Ontwikkelingen mogen niet het regulier en groot onderhoud van het watersysteem belemmeren.

Referentiebeeld

HARDE KADES

Kwaliteit

De boezemkades van de Gaag lopen door tot in de kernen Maasland en Schipluiden. Waar in het buitengebied de kades voornamelijk zacht zijn, manifesteren de kades van het boezemsysteem in de dorpen zich als harde kades. Dit leidt hier tot een heel eigen dorpsbeeld. De harde kades zorgen voor een optimale bereikbaarheid van het land naar het water en visa versa. Aan de kades liggen bootjes aangeliend, liggen de terrassen en spelen kinderen in de zomer aan het water.

Waar de Schie Delft in gaat worden de harde kades gebruikt voor de scheepvaart. De toegankelijkheid van de oostzijde is slechts voor de bedrijven aan de Schie.

Ambitie

Bij ontwikkelingen aan de harde kades is het belangrijk de volgende eigenschappen te behouden of te versterken:

- Beleefbaarheid van het water.
- Het contrast tussen kade en water.
- Toegankelijkheid van de kade; dit geldt voor zowel wandelen, fietsen, varen als autoverkeer.
- Beheer en waterkerende functie van de kades.

Referentiebeeld

nieuwe (agrarische) bebouwing niet op kreekrug of aan het lint

paard in de wei in plaats van 'koe in de wei', hekken in het open landschap.

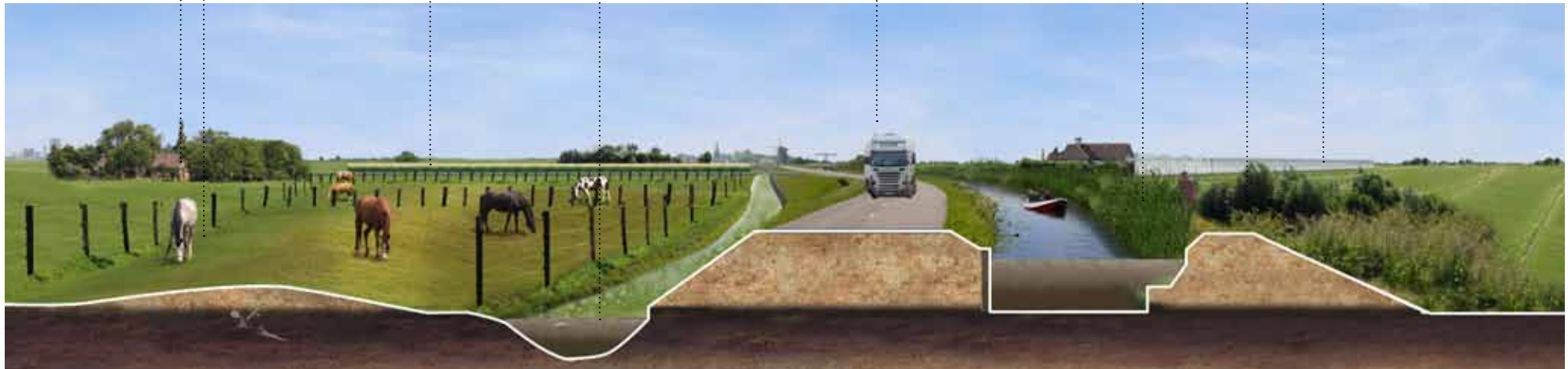
zichtverstoring, maïsteelt

slechte waterkwaliteit

zwaar verkeer op landelijke weg

zichtverstoring; opgaande beplanting

zichtverstoring; verspreide glastuinbouw in open polder

Fictieve situatie, illustratie mogelijke knelpunten: veenweidegebied en boezemwater

'koe in de wei' met weidevogelbeheer

nieuwe (agrarische) bebouwing op de kreekrug (of aan het lint)

verbeterde waterkwaliteit

down-grading weg; versmalling profiel, passende materialisering en tracé-volgende knotbomen, gemotoriseerd verkeer is te gast

natuurvriendelijke oever; lage beplanting, (boezem-) panorama op het landschap

herstel openheid polder; opruimen verspreid glas, vermijd hoog opgaande beplanting

bij kadeversteving; vergroten boezemwater in combinatie met ontwikkeling van nieuw boezemland en natuurvriendelijke oevers

Illustratie ambitie: veenweidegebied en boezemwater

BOEZEMKADE + POLDERKADE

Kwaliteit

De boezemkades begrenzen de verschillende polders in het veenweidegebied. De hoogteverschillen tussen de polder en de boezemkades zijn kenmerkend voor het gebied. De kades maken als verhoogde 'catwalks' het weidse panorama van Midden-Delfland beleefbaar. Ondanks de veelal slappe bodem zijn de kades vaak steil.

Naast hun waterkundige en kerende functie zijn de kades essentieel voor de ontsluiting van het gebied. Van oudsher liggen de verbindingswegen en boerderijen op of aan de boezemkades. Behalve de grote doorgaande structuren op een aantal kades kennen veel boezemkades een jaagpad. Deze variëren van een informeel wandelpad tot geasfalteerd fietspad.

Op veel kades is knotbeplanting aanwezig. Aanvankelijk waren dit meer doorgaande lijnen van (knot)beplanting, maar in de tijd is veel beplanting verloren gegaan.

Om de kwaliteit van het boezemwater te verbeteren kennen de boezemkades steeds veelvuldiger natuurvriendelijke oevers en minder beschoeiingen.

Polderkades (in de polders) begrenzen de verschillende peilgebieden. Deze kades zijn vaak leesbaar als doorgaande wallen/ lijnen in het landschap. Enkele van de oudste kades zijn de Tanthofkade, Mandjeskade en de Rijskade. Vanuit het verleden zijn polderkades vaak beplant met knotbeplanting. Door de jaren heen is deze beplanting goeddeels verdwenen.

Ambitie

Bij ontwikkelingen aan boezemkades is het van belang de volgende eigenschappen te behouden of te versterken:

- Beleefbaarheid van het contrast tussen hoge boezemkade en lage polder.
- Zicht vanaf de kades op de polder.

- Toegankelijkheid van de kade; dit geldt voor zowel wandelen, fietsen, varen.
- Beheer en waterkerende functie van de kades.
- Uit het oogpunt van waterkwaliteit en natuurontwikkeling is het vergroten van de natuurvriendelijke oevers gewenst.
- Toevoegen van nieuwe (knot)beplanting om de kades in het landschap duidelijker als lijnelement zichtbaar te maken mits dit de waterkerende functie, beheer en onderhoud van de kade niet belemmert. Behoud van bestaande streekeigen (knot) beplanting op de kades is gewenst.

Referentiebeeld, beplanting kade

DROOGMAKERIJ ALS HERKENBARE EENHEID

Legenda

Karakteristiek

Droogmakerijen zijn ontstaan door drooglegging van natuurlijke meren en verveningen. Ze kennen een duidelijke begrenzing door een ringdijk, ringsloot of oude hoge oeverlanden.

De dijken en kades zijn belangrijke structuurvormende elementen in het landschap. Er is een sterk contrast in hoogteverschil tussen dijk en polder.

De droogmakerijen hebben een kenmerkend rationeel verkavelingspatroon met een aangelegd watersysteem met hoofdtochten en een gemaal. De kavels zijn veelal van gelijke grootte maar per polder verschillend in maat en oriëntatie.

De ondergrond van de Midden-Delflandse droogmakerijen bestaat uit veen hetgeen ze waterrijk en minder draagkrachtig maakt. De polders bestaan voornamelijk uit graslanden en hebben nog steeds een agrarische functie (veehouderij) maar zijn ook van betekenis voor de natuur (weidevogels).

De hoge dijkwegen vormen de hoofdontsluiting voor de polder. De laag gelegen polderwegen vormen de secundaire ontsluiting. Nederzettingen liggen voornamelijk langs de dijken als langgerekte dijklinten, zoals Oude Leede. Dit in tegenstelling tot veel andere droogmakerijen waar ontginningsboerderijen zich in de polder bevinden.

De droogmakerijen in Midden-Delfland staan onder druk van de verstedelijking van Pijnacker-Nootdorp en Rotterdam. Tevens wordt hier compensatienatuur gerealiseerd waardoor het open karakter aan kracht dreigt in te boeten.

Uitgangspunten:

- Een samenhangende visie op de droogmakerij als geheel in relatie met

zijn omgeving dient als basis voor de aanpak van mogelijke wateropgave.

- Nieuwe ontwikkelingen leveren een bijdrage aan een duurzame waterhuishouding.
- De droogmakerij blijft als eenheid herkenbaar door het beleefbaar houden van de randen (ringdijk of -vaart) en het hoogteverschil tussen laaggelegen droogmakerij en omringend land.
- Behoud van de (ring)dijk en/of vaart als herkenbare landschappelijke structuurdrager en begrenzing van de droogmakerijpolders.
- Een uitwerking van de typerende opbouw van de droogmakerij is de basis voor de inpassing van nieuwe ontwikkelingen.
- Nieuwe ontwikkelingen zijn passend bij maat, karakter, functie en rationele opzet van de droogmakerij.
- Nieuwe ontwikkelingen in de droogmakerij worden vormgegeven als eigentijdse objecten aan de ontginningslijnen, binnen de strakke verkaveling, grootschalig, met strakke groene omzoming en behoud van ruime doorzichten.

DROOGMAKERIJ OP VEEN

Kwaliteit

De droogmakerijen in Midden-Delfland kennen een karakteristiek rationeel verkavelingspatroon dat verschilt in oriëntatie per polder. De polders bestaan veelal uit open grasland met een agrarische functie (veehouderij) en zijn waardevolle weidevogelgebieden. Verspreide glastuinbouw, bewoning en natuur nemen de overige ruimte van de polders in.

Ambitie

Het open agrarische karakter van de droogmakerijen staat onder druk door de stedelijke uitbreiding en natuurontwikkeling. Bij ontwikkelingen gelden de volgende uitgangspunten:

- De droogmakerij blijft herkenbaar als een polderentiteit met rationele opzet van grote maat en opzet, begrensd door hoog gelegen dijken.

- Openheid, maat, schaal, kavelrichting en structuur van de polder dienen herkenbaar aanwezig te blijven;
- Een ontwikkeling mag niet leiden tot verdichting van het open landschap door hoog opgaande beplantingen en dient gericht te zijn op weidevogels en koe in de wei.
- Watergangen dienen waar mogelijk te worden voorzien van ecologisch interessante oevers om de biodiversiteit te verhogen.
- Nieuwe eenvoudige recreatieve verbindingen door het gebied zijn gewenst; landlooppaden die worden afgesloten tijdens het broedseizoen.

Behoud van het huidig watersysteem is gewenst. Ontwikkelingen mogen niet het regulier en groot onderhoud van het watersysteem belemmeren.

POLDERWEGEN

Kwaliteit

Binnen de polder ontsluiten lange, rechte polderwegen de boerderijen en linten. Deze staan vaak haaks op de hoofdontsluiting en volgen de verkavelingsrichting. Ze kennen weinig tot geen begeleidende beplanting. Ze komen zowel verhard als onverhard voor.

Ambitie

Behoud van de eenvoudige rechte, structuur haaks op de hoofdontsluiting en parallel aan de verkaveling is wenselijk. Nieuwe polderwegen dienen passend van maat en schaal (smal) te zijn met aan weerszijden sloten. Doorkruising van bestaande slotenpatronen dient vermeden te worden. De polderwegen bevatten geen verlichting en een minimaal mogelijke wegbelijning. Begeleidende beplanting is mogelijk uit ecologische overwegingen (geleiding voor fauna) en dient uit gebiedseigen knotbomen te bestaan.

DIJKEN + KADES

Kwaliteit

De dijken en kades van de droogmakerijen vormen een duidelijk ruimtelijk kader voor de polders. Van oudsher wordt aan de dijk gewoond en gewerkt. Hierdoor zijn dijkdorpen als Oude Leede ontstaan.

Het hoogteverschil tussen dijk en polder is vaak meer uitgesproken dan bij de boezemkades van de veenweidepolders. Dit sterke contrast is een belangrijk kenmerk voor de droogmakerij en maakt de dijken nog meer geschikt als 'catwalks' van waar de openheid van Midden-Delfland wordt beleefd.

Dijken en kades bevatten zelden tot nooit beplanting.

Naast hun waterkundige en kerende functie zijn ze essentieel voor de ontsluiting van het gebied. Behalve de grote doorgaande structuren op een aantal kades hebben veel dijken en kades een

jaagpad. Deze variëren van informeel wandelpad tot geasfalteerd fietspad.

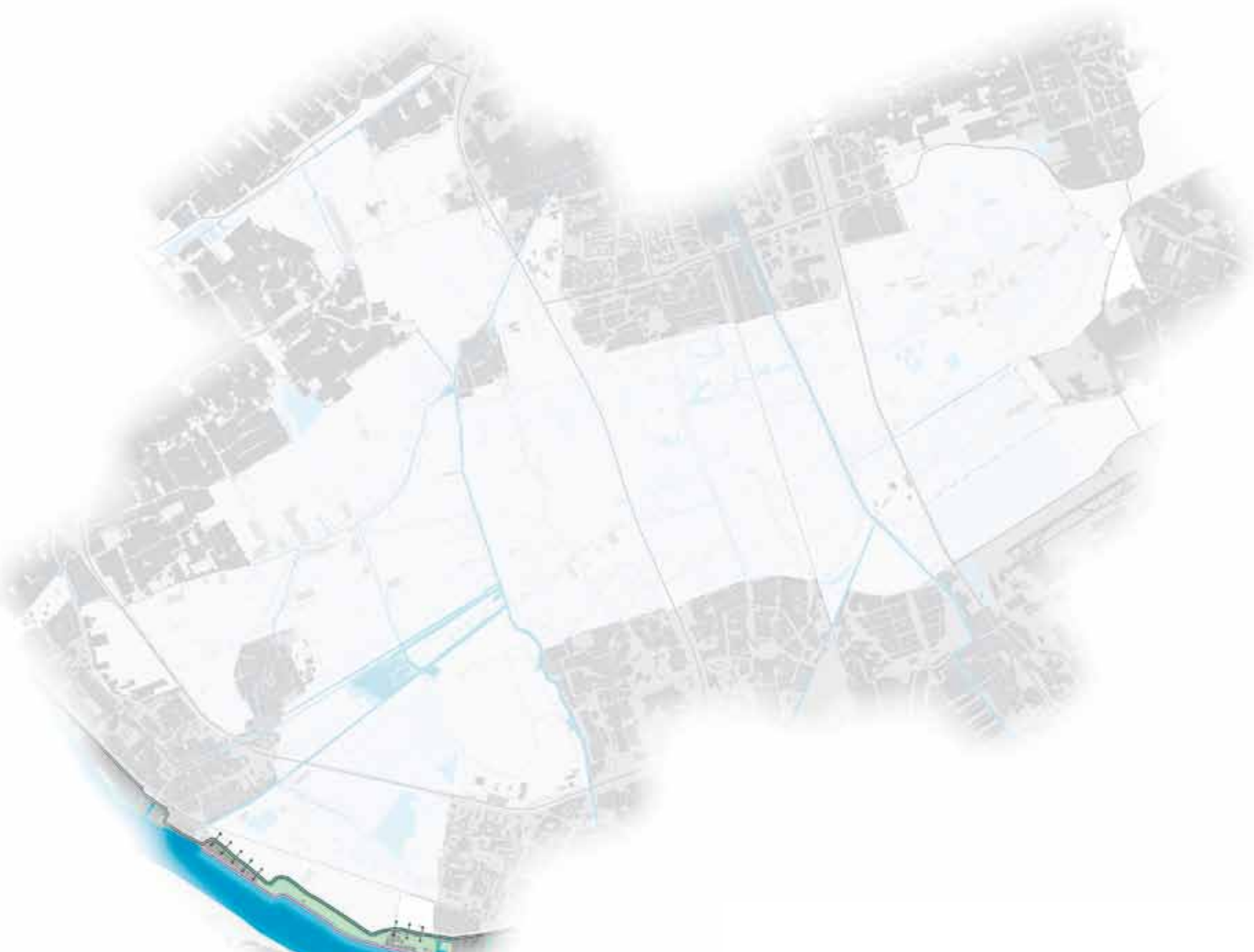
Om de waterkwaliteit te verbeteren kennen de boezemkades vaak ecologische oevers en wordt steeds minder beschoeiing toegepast.

Ambitie

Bij ontwikkelingen aan de droogmakerij dijken en kades dienen de volgende eigenschappen behouden of versterkt te worden:

- Beleefbaarheid van het contrast tussen hoge boezemkade en lage polder;
- Herkenbaarheid van de droogmakerij als ruimtelijke entiteit;
- Beheer en waterkerende functie van de dijken/ kades;
- Zicht vanaf de dijken/ kades op de polder;

- Toegankelijkheid; dit geldt voor zowel wandelen en fietsen op de dijk/ kade als varen over de boezem,
- Ecologische kwaliteit, vanuit het oogpunt van waterkwaliteit en natuurontwikkeling is vergroten van de ecologische oevers gewenst.
- Het vrijhouden van de dijken van beplanting om de kade zelf als groene lijn in het landschap zichtbaar te houden.

ONDSCHIEDEND RIVIERENGEBIED

Legenda

	Nieuwe Waterweg
	Rivierdijk
	Rivierdijk in stedelijk gebied
	Buitendijksgebied
	Zichtbaar contrast landschappen
	Beleefbare-bereikbare waterkant

Karakteristiek

Het rivierenlandschap van de Nieuwe Waterweg, tussen Maassluis en Vlaardingen, beslaat een klein deel van Midden-Delfland.

Ofschoon de Nieuwe Waterweg is ontstaan vanuit de omvorming van de Maas vormt het gebied geen archetypisch rivierenlandschap met binnendijks komgronden en oeverwallen en buitendijks uiterwaarden met grienden.

Het buitendijks gebied bestaat goeddeels uit recreatiebos en bedrijven.

De Vlaardingsedijk/ Maassluisdijk begrenst het buitendijks gebied met dat van de rest van de Aalkeet-Binnenpolder. Deze sterke lijn in het landschap heeft als primaire functie het keren van hoog water.

Uitgangspunten:

- Nieuwe ontwikkelingen dragen bij aan behoud van de rivierdijk als herkenbare landschappelijke structuurdrager van het rivierengebied.
- Versterken van het doorgaand profiel van de dijk. Dit draagt bij aan het herkenbaar houden en begrijpbaar houden van de dijk. Het ritme langs de dijk met afritten, bebouwing, afwisselend open-dicht etc. biedt houvast voor het plaatsen en vormgeven van nieuwe ontwikkelingen, evenals het dwarsprofiel van de dijk en bijbehorende bebouwing.
- Behoud van de doorzichten vanaf de dijk op het achterliggende (veenweide)landschap.
- Nieuwe ontwikkelingen op of tegen de dijk krijgen een voorkant naar de rivier, worden op de rivier georiënteerd (vizer op de rivier).
- Behoud of herstel van openbare oevers, waar van toepassing herstel van het jaagpad.
- Waar mogelijk koppelen van recreatieve routes aan water en/ of dijk.

NIEUWE WATERWEG, BUITENDIJKSGEBIED + BELEEFBARE WATERKANT

Kwaliteit

De oever van dit deel van de Nieuwe Waterweg kent een relatief smal buitendijks gebied met sterk verharde rivierbeschoeiing. Dit is het 'stoere randje' van Midden-Delfland. Dit gebied is vrijwel onbebouwd, kent veel opgaande beplanting (recreatiegebied Oeverbos) en biedt een 'veranda' naar het havengebied van Rotterdam. Vanaf hier heeft men zicht op het werken in de haven, op de pijperijen van de industrie en op de grote boten die hier zo dichtbij passeren dat men het gevoel heeft ze aan te kunnen raken. Het visueel spektakel op en aan de Nieuwe waterweg, de dynamiek van dit gebied, vormt een sterk contrast tot de rust en het historisch karakter van Midden-Delfland.

De oever van de Nieuwe Waterweg is goed bereikbaar per auto en is over de volledige lengte toegankelijk voor voetganger en fietser. Het vormt een

belangrijke doorgaande verbinding tussen het centrum van Rotterdam en het strand van Hoek van Holland.

Ambitie

Bij ontwikkelingen dienen de volgende eigenschappen behouden of versterkt te worden:

- De 'veranda' vanuit Midden-Delfland op het havengebied van Rotterdam, deze kan meer dan thans zicht bieden op de waterweg en de daaraan verbonden bedrijvigheid.
- Bereikbaarheid van de rivieroever voor recreatieve doeleinden.
- Nieuwe ontwikkelingen dienen enerzijds te zijn georiënteerd op de Nieuwe Waterweg, maar moeten daarnaast een voorkant naar het open gebied van Midden-Delfland ontwikkelen.
- Doorgaande structuren.

Referentiebeeld

RIVIERDIJK + ZICHTBAAR CONTRAST LANDSCHAPPEN

Kwaliteit

De rivierdijk van de Vlaardingsedijk/ Maassluisdijk vormt de scheiding tussen het buitendijks gebied en de veenweidegebieden. De dijk is breed opgezet met een doorgaande lokale ontsluitingsweg tussen Maassluis en Vlaardingen. Het heeft aan één zijde begeleidende beplanting.

Binnen het stedelijk gebied van Maassluis is het hoogteverschil tussen dijk en binnendijksgebied goed leesbaar.

Vanaf de dijk is op delen een sterk contrast waarneembaar tussen het veenweidegebied aan de noordzijde en het rivierengebied aan de zuidzijde.

Ambitie

Bij ontwikkelingen dienen de volgende eigenschappen behouden of versterkt te worden:

- De dijk als krachtige lijn in het landschap. Dit kan door begeleidende beplanting aan te zetten en de voet van de dijk zo vrij mogelijk te maken, ook in het bebouwde gebied.
- Zichtrelaties vanaf de rivierdijk op de Nieuwe Waterweg en het veenweidegebied;
- Het contrast tussen dijk en binnendijks gebied.
- De dijk als verbinding tussen stad en land.

Referentiebeeld, krachtige lijn in het landschap

WEG DOOR STAD EN LAND

Legenda

	Snelweg als integraal onderdeel van de stad
	Snelweg, landelijke doorsnijding
	N-weg als integraal onderdeel van de stad
	N-weg, landelijke doorsnijding
	Knooppunt
	Hoofdweg panorama

Karakteristiek

Midden-Delfland wordt doorkruist door drie snelwegen: de A13 en de (toekomstige) A4 tussen Delft en Rotterdam in noord-zuid richting en de A20 tussen Vlaardingen en Maassluis in oost-west richting.

Deze wegen doorsnijden het landschap maar bieden (met uitzondering van de A4) de weggebruiker waardevolle snelwegpanorama's. Vanaf deze wegen beleven

dagelijks veel 'passanten' de openheid van het Midden-Delflandgebied. Anders dan in het stedelijk gebied kunnen zij hier van zich afkijken, ervaren zij de hoge wolkenluchten, zien zij dat ook in de drukke Randstad op steenworp afstand van de stad nog rust en ruimte aanwezig is. Deze 'vensters op het landschap' voegen voor de weggebruiker een belangrijk contrast aan hun reis toe.

De A4 vormt een uitzondering op de overige landelijke doorsnijdingen. Deze wordt half verdiept / verdiept aangelegd om zo de impact op het open weidegebied te beperken.

Naast de snelwegen kruisen meerdere N-wegen het gebied. De N233 verbindt Delft met het Westland, N470 vormt een schakel tussen Delft en Pijnacker en doorkruist stad en land, de N471 en N209 liggen deels aan de randen van het landelijk gebied.

De N468, de Oostgaag en Zuidgaag, vormt een schakel tussen Delft/A4 en

Maasland en Maassluis/A20. Dit oude en smalle, op de boezemkade gelegen lint kronkelt door Midden-Delfland en biedt de weggebruiker als geen andere weg een fraaie beleving van het gebied.

De belangrijkste verkeersknooppunten, die de snelwegen met de hoofdwegen en kernen verbinden, liggen aan de randen van het gebied.

'Snelweg/N-weg als integraal onderdeel van de stad' is opgenomen in de kaart maar wordt niet verder behandeld in dit gebiedsprofiel.

Uitgangspunten

Deze zijn per wegtype opgenomen in de verdere uitwerking.

SNELWEG ALS LANDELIJKE DOORSNIJDING

Kwaliteit

De doorsnijding door snelwegen wordt vanuit het landschap in de regel als hinderlijk ervaren. Ze vormen barrières voor mens en dier. Voor de automobilist vormt een dergelijke doorsnijding daarentegen een welkome afwisseling op weg naar zijn bestemming.

De A20 en A13 zijn essentiële verbindingen voor Rotterdam, Den Haag, Delft en het Westland. Ze liggen als autonome toevoegingen net wat hoger dan het omliggende landschap, zonder te reageren op bestaande kavelstructuren en verbindingen. Alleen op enkele plekken langs de A13 volgt begeleidende beplanting de weg.

Ambitie

De verlenging van de A4 wordt half verdiept aangelegd. Hierbij geldt 'niet zien, niet horen, niet ruiken' (ten behoeve van de stiltegebieden). De afspraken die in het IODS zijn gemaakt vormen de basis voor deze ontwikkeling.

Bij eventuele aanpassingen aan de A20 en A13 valt winst te behalen bij het inpassen van deze wegen. De impact op het landschap kan worden beperkt door:

- Bundelen en minimaliseren van 'snelweg meubilair'.
- Het beplanten van overhoeken langs de tracés met lage, gebiedseigen (knot)beplanting.
- Het ontwikkelen van een visuele relatie tussen bestaande snelweg en omgeving; vanaf de snelweg moet het aanliggend landschap en de kruisende hoofdstructuren beleefbaar blijven. Verstoring van het landschap dient tot een minimum beperkt te blijven; beleving vanuit het landschap heeft prioriteit boven beleving vanaf de weg.
- Nieuwe rijkswegen zo min mogelijk beleefbaar vanuit het landschap te ontwikkelen. Het minimaliseren van storende factoren (zicht, geluid, vervuiling) is hier leidend.

- Nieuwe ontwikkelingen langs de weg zijn in Midden-Delfland niet gewenst.
- Verknoppingen, onderdoorgangen en overkluizingen vragen specifieke ontwerpaandacht.

Referentie snelweg panorama

N-WEG ALS LANDELIJKE DOORSNIJDING

Kwaliteit

N-wegen vormen onderdeel van de ontsluiting binnen het gebied. Ze liggen open in het landschap en bieden de weggebruiker zicht op het landschap.

Ambitie

Bij ontwikkeling van deze wegen zijn de volgende aandachtspunten van belang:

- Bij nieuwe infrastructuur beweegt de weg waar mogelijk mee met de hoofdrichting van het landschap. Waar N-wegen landschappelijke hoofdstructuren kruisen, bijvoorbeeld vaarten, dient de landschappelijke lijn als afzonderlijke structuur zichtbaar en herkenbaar te blijven (door bijvoorbeeld een brug).
- Nieuwe of aan te passen infrastructuur wordt beschouwd als een integrale gebiedsopgave inclusief inpassingsvraagstukken en het

voorkomen van verstoring van de aanwezige stiltegebieden..

- Bij toepassing van wegbegeleidende beplanting wordt gebruik gemaakt van lage gebiedseigen soorten.
- Sluipverkeer op de N468 (Gaagweg) wordt geweerd. Hier behoort 'down-grading' van de weg tot de mogelijkheden. Down-grading van een weg leidt tot een versterkte verzoening met het landschap en vereist een herprofilering. Zie 'Identiteitsdragers - Gaagweg structuurvormende lijn' voor een ontwikkelingsconcept voor wegprofiel down-grading.
- Grote verkeerskundige elementen (bv. rotondes, hoge verkeersborden) worden in het open landschap vermeden.

Referentie N-weg, venster op het landschap

polderweg veenweide;
moeilijk herkenbaar als lijn in het
landschap

beeldverstoring; sterk zichtbare
onaantrekkelijke lichtmasten,
lichtvervuiling in de polder

beleefbaarheid landschap;
landschappelijk lijn onherken-
baar vanaf de weg

Barrièrewerking; weg
moeilijk passeerbaar
voor mens en dier

beeldverstoring;
hoeveelheid bebording

beeldverstoring; tracévol-
gende gebiedsvreemde, hoog
opgaande beplanting en
hagen, N-weg als gebieds-
vreemde lijn in het landschap

Fictieve situatie, illustratie mogelijke knelpunten: veenweide polderweg en N-weg als landelijke doorsnijding

polderweg veenweide; tracé
volgende gebiedseigen lage
beplanting, weg herkenbaar in
het landschap

beperkt gebruik van
energiezuinige lichtpalen
(lage mast, energiezuinig),
evt. toepassing van
dynamische verlichting of
wegreflectoren

versterkte lange zichtlijnen, fraaie
stedelijke/dorpse silhouetten
zichtbaar vanuit het landschap

beleefbaarheid; kruising weg en landschappelijke lijn zichtbaar
voor de weggebruiker, de weg is passeerbaar voor mens en dier

wegbegeleidende beplanting van lage, gebiedseigen
soorten, N-weg ingepast in het landschap.

gebundelde bebording

Illustratie ambitie: veenweide polderweg en N-weg als landelijke doorsnijding

HOOFDWEG PANORAMA

Kwaliteit

De visuele relatie tussen weg en omgeving is een belangrijke kwaliteit voor de reiziger. Het helpt hem bij de oriëntatie in de ruimte, maakt dat hij voor zijn plaatsbepaling niet uitsluitend afhankelijk is van zijn navigatiesysteem. daarbij dragen deze zichten belangrijk bij aan de bekendheid van Midden-Delfland, en bekend maakt bemind.

Ambitie

Gestreefd wordt naar een zodanige inpassing van de wegen dat deze vanuit het landschap minder storend zijn maar waarbij wel het zicht op het landschap vanaf de weg intact blijft. Uitzondering hierop is de verlenging van de A4 welke half verdiept/ verdiept wordt aangelegd. Hierbij geldt 'niet zien, niet horen, niet ruiken' (ten behoeve van de stiltegebieden). De afspraken die in het IODS zijn gemaakt vormen de basis voor deze ontwikkeling.

Verminderen van de negatieve impact van de weg op het landschap en de versterking van de beleefbaarheid vanaf de weg op het landschap kan worden gerealiseerd door:

- Kruisingen van hoofdwegen met belangrijke landschapslijnen als boezemkanalen zichtbaar te maken rekeninghoudend met de beleving vanuit het landschap op de weg.
- Bij het aanbrengen of verwijderen van wegbepantingen rekenschap te geven van het zicht op de weg en gebruik te maken van gebiedseigen beplanting.
- Waar mogelijk nieuwe zichten op het landschap te creëren.
- Zichtbeperkende elementen aan de snelweg zoveel mogelijk te beperken.

KNOOPPUNTEN

Kwaliteit

Knooppunten koppelen N-wegen en snelwegen met elkaar en zijn belangrijke oriëntatiepunten voor de automobilist. Ze liggen aan de randen van het provinciaal landschap Midden-Delfland.

Ambitie

De oriëntatie en poortfunctie van de knooppunten kunnen versterkt worden door:

- Duidelijke, eenduidige bebording bij entree van het gebied.
- Bij plaatsing van geluids-/zichtschermen/beplanting rond het knooppunt rekening te houden met de oriëntatie en beleving van de automobilist. Het minimaliseren van storende factoren (zicht, geluid, vervuiling) van het knooppunt is leidend.
- Ontwikkeling van parkeermogelijkheden nabij het knooppunt waar deze als poort ontwikkeld wordt (zie

LandschapsOntwikkelingsPerspectief Midden-Delfland voor nadere informatie over poorten).

DOORSNIJDEND SPOOR, VERDICHTE STATIONSOMGEVING

Legenda

	Spoor
	OV panorama
	Stedenbaan+ halte
	Stedenbaan
	Halte met aansluiting op het landschap
	Lightrail
	Stadsgebied met hoogwaardig OV

Karakteristiek

Midden-Delfland ligt tussen steden die onderling verbonden zijn door een hoogwaardig openbaar vervoersnetwerk. Twee spoorlijnen doorkruisen het landelijk gebied; de lijn Delft-Rotterdam en de lijn Rotterdam-Hoek van Holland. De treinreiziger geniet lokaal fraaie panorama's op het landschap.

Daarnaast liggen aan de randen van het gebied OV verbindingen als tram en randstadrail. Deze zorgen voor een optimale verbinding vanuit het centrum van de stad tot aan de randen van Midden-Delfland. De randstadrail/ lightrail gaat aan de oostzijde langs het gebied.

Uitgangspunten

- Een visuele relatie tussen spoor en omgeving is gewenst; voor het stedelijk gebied gelden speciale inpassingseisen. De stationsomgeving is een integraal onderdeel van de stad.
- In de openbaar vervoerpanorama's is bijzondere aandacht gewenst voor de relatie spoor-aanliggend landschap. Hier ervaart men vanuit de trein de kwaliteiten van Zuid-Holland. Behoud van het zicht op het omringende landschap vergt behoud van de openheid en respect voor bestaande kwaliteiten binnen het panorama.
- Stationsgebieden worden ontwikkeld tot aantrekkelijke verblijfsgebieden met een kwaliteit passend bij de aard en omvang van het station, de

stedelijke omgeving en haar ligging in het netwerk. Daarmee kan ook het onderscheid tussen hoogstedelijke kwaliteit en luwe gebieden verder worden aangezet.

SPOOR

Kwaliteit

De spoorlijnen in dit gebied liggen als autonome toevoeging in het landschap. Op delen van het traject wordt het zicht op het landschap beperkt door gesloten beplanting.

De spoorlijnen vormen geringe visuele barrières in het landschap maar zijn daarentegen voor mens en dier lastig te kruisen. Er is een beperkte hoeveelheid onderdoorgangen.

Ambitie

Bij het ontwikkelen van nieuwe of het aanpassen/ opwaarderen van bestaande verbindingen dient de autonomie van de lijn behouden te blijven. Nieuwe of aan te passen infrastructuur wordt beschouwd als een integrale gebiedsopgave inclusief inpassingsvraagstukken.

Waar mogelijk worden in het open middegebied nieuwe eenvoudige stations gerealiseerd, als eenvoudige halteplaatsen in het landschap. Van hieruit kunnen recreatieve verbindingen aansluiten op het landschap. Het is niet wenselijk dat

deze halteplaatsen uitgroeien tot knooppunten met alle verdichtende ontwikkelingen van dien.

Bestaande over- en onderdoorgangen langs de spoortracés blijven behouden en worden waar mogelijk verbeterd. Verbetering kan door middel van het accent te leggen op het versterken van de sociale veiligheid en beheerbaarheid en het opnemen van faunapassages. Onderdoorgangen dienen 'schoon, heel en veilig' te zijn. Daarbij zijn zichtbaarheid / doorzichten van belang.

Waar mogelijk wordt aanpassing van het spoor gecombineerd met het toevoegen van nieuwe onderdoorgangen, teneinde de barrièrewerking voor mens, dier en landschap te beperken.

Ook voor deze nieuwe onderdoorgangen geldt dat zij met zorg worden ontworpen.

Referentiebeeld, onderdoorgang

OV PANORAMA

Kwaliteit

De OV panorama's maken het de treinreiziger mogelijk de weidsheid van het Midden-Delfland gebied te ervaren. Het bereik en duur van de zichten verschilt sterk. Dit komt dit deels door een verdichting van de beplanting in de recreatiegebieden nabij de stadsranden als mede door de aanwezigheid van opgaande beplanting in het overige gebied.

Vanaf de lightrail verbinding nabij Pijnacker is het landschap van de droogmakerijen goed waarneembaar.

Ambitie

Om OV panorama's te behouden en te versterken dient met de volgende zaken rekening te worden gehouden langs het spoor:

- In dicht beplante gebieden verbetering van zichtrelaties tussen spoor en open weide gebied

realiseren door het beperken van opgaande beplanting langs het spoor en het creëren van brede zichten in de kavelrichting.

- Zichtbaar maken van plekken waar het spoor belangrijke landschapsstructuren kruist.
- In het open veenweidelandschap hoog opgaande beplanting langs het spoor weren.
- Waar tracé begeleidende beplanting gewenst is alleen gebiedseigen beplanting gebruiken.

Bij ontwikkelingen ten behoeve van OV panorama's dient de beleving (zicht, geluid) van het spoor vanuit het landschap meegewogen te worden.

Referentiebeeld

STEDENBAAN(+) HALTES + HALTES MET AANSLUITING OP HET LANDSCHAP

Kwaliteit

De stedenbaanstations liggen centraal in het stedelijk gebied. Vanuit deze stations zijn de verbindingen met het omliggende landschap onduidelijk.

Voor de bereikbaarheid van het Midden-Delflandgebied zijn verschillende tramhaltes (halte met aansluitingen op het landschap) zoals de tramhalte Tanthof in Delft waardevol. Vanuit deze haltes komt men tot aan de rand van het gebied. De halte Westpolder vormt voor de randstadrail een vergelijkbare stad-land verbinding.

Ambitie

Behoud en versterking van de bereikbaarheid van Midden-Delfland door middel van het Openbaar Vervoer is gewenst.

Dit is mogelijk door:

- Een duidelijke aansluiting van routes en zichtrelaties tussen de haltes en het omringende landschap.
- Ontwikkelen van (nieuwe) 'haltes Midden-Delfland', haltes in of nabij het open weide gebied met aansluitingen op het recreatief netwerk.

Referentiebeeld

LIGHTRAIL

Kwaliteit

Hieronder valt de randstadrail verbinding van Den Haag, via Pijnacker, naar Rotterdam. Deze autonome lijn ligt verhoogd in het landschap. Vanuit de randstadrail is het landschap beleefbaar, vanuit het landschap voel je de nabijheid van de stad.

Ambitie

Behoud en versterking van bestaande lightrailverbinding is gewenst. Daar waar deze verbindingen het Midden-Delflandgebied raken dient aandacht te zijn voor de beleefbaarheid van de reiziger. Hoog opgaande, tracé volgende beplanting dient hier geweerd te worden, opdat het gebied beleefbaar blijft voor de reiziger.

Legenda

	Water op boezemnivo
	Plassen losgekoppeld van het boezemsysteem
	Belangrijke polderwatergangen
	Voormalig boezemwater
	Rivier
	Gemalen
	Sluizen
	Poldermolentjes
	Oversteekmogelijkheid: brug veer
	Boezem panorama

Karakteristiek

Midden-Delfland is een nat gebied. Dat toont zich in de aanwezigheid van veel water en de daaraan verbonden technische werken (molens, poldermolentjes, gemalen en sluizen).

Midden-Delfland kent een samenhangend stelsel van boezemwater, weteringen, kanalen, veenstromen en kreken.

Naast deze sloten, vaarten en weteringen kent het gebied enkele plassen, deels van natuurlijke oorsprong, als de Ackerdijkse plassen maar veelal aangelegd voor natuurontwikkeling of recreatie (Foppolder, Krabbeplass, Kraaiennest).

Ruimtelijk zijn de boezemwateren het meest manifest. Deze eeuwenoude lijnen verbinden stad, dorp en land met elkaar, zij verbonden letterlijk het land met de stedelijke markten. De boezems wateren af naar de Nieuwe Waterweg.

Veel boezemwatergangen zijn in beginsel nog altijd bruikbaar als vaarverbinding, maar de aanwezigheid van een veelheid aan lage bruggen en de beperkte oppervlakte aan water maakt Midden-Delfland niet geschikt als groot waterrecreatie gebied. De Nieuwe Waterweg en de Schie worden tevens gebruikt voor de beroepsvaart (zie ook 'Gevarieerd en verbindend vrijetijdlandschap').

Binnen de polders wordt de waterhuishouding door polderwateren geregeld:

grote sloten aangevuld met een netwerk van fijnmazige slootjes.

Uitgangspunten:

Dit is selectie van de hoofdpunten, veel elementen zijn verwerkt in de verschillende legenda eenheden.

- De (provinciale en historische) vaarwegen krijgen de uitstraling van regionale landschappelijke dragers.
- Waar ontwikkelingen plaatsvinden aan kanalen en vaarten buiten stedelijk gebied, dragen deze bij aan versterking van hun rustige en voorname karakter, behoud en versterking van erfgoed als identiteitsdragers en, waar nodig) herstel van continuïteit.
- De oevers van rivieren, vaarten, kanalen en plassen zijn zo veel als mogelijk openbaar toegankelijk. Om oevers en water toegankelijk en beleefbaar te houden is er geen ruimte voor verdere verdichting / privatisering van de oevers.
- Verbeteren van de waterkwaliteit aan de hand van de kwaliteitsdoelen zoals beschreven in de kaderrichtlijn water en/of het Waterplan.

Referentiebeeld, hoogte contrast

Referentiebeeld, bereikbaarheid en beleving

Referentiebeeld, bereikbaarheid en beleving

Referentiebeeld, boezempanorama

WATER OP BOEZEMNIVO + BOEZEMPANORAMA

Kwaliteit

Het netwerk van boezemwatergangen is essentieel voor de afwatering van het gebied. Ze liggen vaak enkele meters hoger dan de veenweidegebieden en zijn vanuit het landschap goed zichtbaar. Van oudsher zijn hieraan de eerste lintnederzetting ontstaan. Dit is nog goed zichtbaar aan de Gaag. Het zijn nu de directe verbindingen vanuit het gebied naar de omliggende steden.

Naast hun waterhuishoudkundige taak vervullen boezemkanalen vaak belangrijke ecologische en recreatieve rollen. Doordat ze in de regel onaangetast en ononderbroken zijn gebleven vormen ze uitstekende verbindingen voor flora, fauna, wandelaar, fietser, en bootjes.

Vanaf de boezem(kade) is de weidsheid van Midden-Delfland goed te ervaren.

De Foppenplas, deel van de Vlietlanden, is een grote open plas op boezemniveau, het vormt daarmee een unieke plek.

Ambitie

Bij ontwikkelingen langs en op boezemwateren moet rekening worden gehouden met de volgende eigenschappen:

- Behoud van waterkundige huishouding en functies.
- Versterken stad-land verbindingen langs de boezemwatergangen vanuit het centrum van steden langs en over het water naar het land.
- Waar mogelijk wordt gezocht naar vereenvoudiging van het waterbeheer en gewerkt aan een klimaatbestendige en robuuste inrichting van het watersysteem.

- Bevaarbaarheid voor kleinere recreatievaart door bij herstel, vervanging of aanleg bruggen passeerbaar te maken.
- Garanderen van voldoende water diepte.
- Op unieke punten aanlegsteigers te ontwikkelen.
- Natuurontwikkeling door middel van aanleg natuurvriendelijke oevers.
- Verbeteren van de waterkwaliteit.
- Beleefbaarheid open weide landschap vanaf boezem, panorama.
- Behoud van het contrast tussen boezem en polder (hoogteverschil).

Plassen losgekoppeld van het systeem

Belangrijke polderwatergangen

Kwaliteit

De plassen in Midden-Delfland (Krabbeplas, het Kraaiennest, de Boonerlucht, Ackerdijkse plassen) zijn losgekoppeld van het boezemsysteem. Ze behoren veelal niet tot het oorspronkelijke agrarische landschap. De plassen hebben een recreatieve en/of natuur functie. Voor alle plassen geldt dat ze niet bevaarbaar zijn, anders dan door kano's. De waterkwaliteit laat soms te wensen over.

Ambitie

Bij ontwikkelingen nabij/in de plassen dienen de volgende eigenschappen behouden te blijven of versterkt te worden:

- Openheid van de plassen.
- Bereikbaarheid van de oevers.
- Verbeteren van de waterkwaliteit.
- Vergroten waterbergingscapaciteit.
- Recreatief gebruik uitgezonderd de Ackerdijkse plassen).
- Ecologische kwaliteit.

Kwaliteit

Dit zijn de belangrijkste ontwateringslijnen binnen de polders (hoofdpolderwatergangen). Dit betreft grote sloten, weteringen, voormalige krekens en veenstromen. De hoofdpolderwatergangen liggen voornamelijk op polderniveau maar er zijn ook hooggelegen watergangen zoals een deel van het kanaal van Oude Leede. De hoofdpolderwatergangen liggen veelal rechtlijnig in de polder en zijn gekoppeld aan de fijnmazige structuur van slootjes. Daarnaast zijn er nog enkele kromme sloten als de Slinksloot.

Sommige polderwatergangen zijn bevaarbaar voor kano's.

Ambitie

Bij ontwikkelingen dient rekening gehouden te worden met de volgende eigenschappen:

- Behoud van waterkundige huishouding en functies.
- Natuurontwikkeling door aanleg van natuurvriendelijke oevers.
- Verbeteren waterkwaliteit.
- Behoud van het contrast tussen hoofdpolderwatergang en lagere waterverbindingen (slootjes).
- Behoud van het karakteristieke verkavelingspatroon.
- Verbeteren van de bevaarbaarheid voor kano's waar relevant.

VOORMALIG BOEZEMWATER

Kwaliteit

Dit betreft de Poldervaart, een voormalig boezemkanaal dat in verbinding stond met de Schie. Het kanaal loopt in één strakke, zuidwest-noordoostelijke lijn vanaf de Schie, langs het Beatrixpark tot aan de A4/ Vijfsluizen bij Schiedam/Vlaardingen. Een cultuurhistorisch waardevolle sluis scheidt het kanaal met de Schie, deze is echter niet meer in gebruik. Aan de vaart ligt nog karakteristiek e bebouwing. In potentie vormt het een belangrijke recreatieve en waterkundige verbinding tussen stad en land.

Ambitie

In de toekomst is het mogelijk dit kanaal weer te verbinden met de Schie. Daarmee wordt het weer mogelijk vanuit Schiedam/Vlaardingen Midden-Delfland in te varen. Bij ontwikkelingen dient rekening gehouden te worden met de volgende eigenschappen:

- Herstel/behoud van waterkundige huishouding.
- Bevaarbaarheid.
- Natuurontwikkeling door aanleg van natuurvriendelijke oevers.
- Verbeteren waterkwaliteit;
- Behoud contrast tussen boezem en polder (hoogteverschil).
- Relatie tussen vaart en omliggende bebouwing.
- Versterken van de doorgaande fietsverbinding/stad-land verbinding over de kades.

Referentie nieuwe kwaliteit voormalig boezemwater

RIVIER

Kwaliteit

De Nieuwe Waterweg begrenst Midden-Delfland aan de zuidwest zijde. Hierop wordt afgewaterd door de boezemkanalen. De rivier is een belangrijke en drukke verbinding voor de scheepvaart.

Ambitie

Bij ontwikkelingen dienen de volgende eigenschappen behouden te blijven of versterkt te worden:

- Afwateringsmogelijkheid van de boezemkanalen.
- Bevaarbaarheid voor de scheepvaart.
- Verbeteren waterkwaliteit.

GEMALEN

Kwaliteit

Het veenweide gebied kent een grote hoeveelheid boezem- en poldergemalen. Deze manifesteren zich veelal als markante gebouwen. De gemalen hebben hierdoor naast een waterkundige ook een beeldbepalende functie die bijdraagt aan de kwaliteit van het landschap. De oudere gemalen (stoomgemalen en windmolens) zijn vaak monumenten.

Ambitie

Recentelijk zijn nieuwe gemalen gerealiseerd met een eenduidige transparante architectuur. Bij toekomstige ontwikkelingen dienen de volgende eigenschappen behouden te blijven of versterkt te worden:

- Vispasseerbaarheid of vis weerbaarheid van het gemaal (indien van toepassing).
- Zichtbaarheid/beleefbaarheid van het gemaal.
- Passend in de geest/ familie van de huidige gemalen.

SLUIZEN

Kwaliteit

Midden-Delfland kent een verscheidenheid aan schutsluizen, spuisluizen en keersluizen. Deze worden met name aangetroffen waar boezemkanalen afwateren op de Nieuwe Waterweg.

Nabij molen De Valk ligt nog een schutsluis in een droogmakerij. Deze maakt het kleine bootjes mogelijk om van de Berkelse Zweth naar Oude Leede te varen.

- Zichtbaarheid/ landschappelijke inpassing van de sluis.

Ambitie

Bij ontwikkelingen dienen de volgende eigenschappen behouden te blijven of versterkt te worden:

- Afwateringsmogelijkheid van de boezemkanalen.
- Bevaarbaarheid voor de scheepvaart, waar van toepassing.
- Verbeteren van de waterkwaliteit.
- Vispasseerbaarheid of vis weerbaarheid van de sluisen

Referentiebeeld, vormgeving en beleefbaarheid

POLDERMOLENTJES

Kwaliteit

Deze kleine energie neutrale windmolentjes zijn karakteristiek voor het veenweide gebied. Hun archetypische vorm is van afstand herkenbaar. Ze worden gebruikt voor de aandrijving van poldergemalen om kleine peilverschillen in de polder in stand te houden.

Ambitie

Nieuwe poldermolentjes zijn mogelijk. Bij het vervangen van bestaande en het toevoegen van nieuwe poldermolentjes dienen ze hun archetypisch vorm en hoogte te behouden.

Referentiebeeld, vormgeving

OVERSTEEKMOGELIJKHEID: BRUG | VEER

Kwaliteit

Deze belangrijke recreatieve oversteekmogelijkheden verschillen in architectuur en beleefbaarheid. Ze zorgen voor een optimale bereikbaarheid voor fietsers en wandelaars in het gebied.

Er zijn drie veer oversteekplaatsen; over de Vlaardingervaart ten noordoosten van Vlaardingen en ter hoogte van de Duifpolder en over de Noordervliet.

- Toepassing van passende materialen.
- Bij herstel, vervanging of aanleg bruggen passeerbaar maken voor (kleine) vaart waar van toepassing.
- Ontwikkelingen mogen geen belemmering vormen voor de doorstroming/waterhuishouding.

In waterrijke gebieden hebben bruggen de potentie uit te groeien tot iconen. Het ontwerp van een brug is niet alleen een civieltechnische maar ook een culturele opgave.

Bij de vormgeving van een nieuwe oversteeek kan worden gekozen voor een traditionele brug of voor een meer eigentijdse constructie. In beide gevallen behoeft de vormgeving (detaillering, kleur- en materiaalgebruik) bijzondere aandacht.

Ambitie

Behoud van bestaande veerverbindingen is gewenst, ze bevorderen het recreatieverkeer en zijn hierop zorgvuldig doch ingetogen afgestemd.

Bij ontwikkelingen van bestaande en nieuwe bruggen dient rekening gehouden te worden met de volgende kenmerken:

- Beleving van de passage van een landschappelijk structuurlijn.

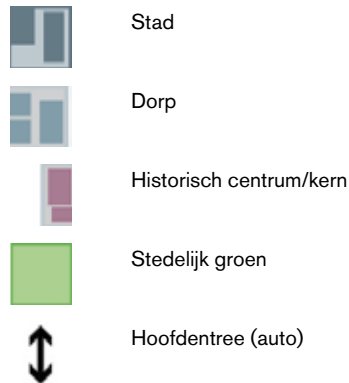

Referentiebeeld, vormgeving

KWALITEIT IN STADS- EN DORPSGEBIED

Legenda

Karakteristiek

Provinciaal landschap Midden-Delfland wordt omsloten door de steden Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen, Maassluis, Delft, Pijnacker en Berkel en Rodenrijs en door het Westland en de Nieuwe Waterweg. Door de expansieve verstedelijking in de na-oorlogse periode is de verhouding stad en land omgedraaid. Waar de steden voorheen vrij in het land dobberden hebben ze thans het gebied van Midden-Delfland omzoomd. Midden-Delfland is tot groene binnentuin van de Zuidvleugel geworden. De oude stads-kernen hebben hun aanhechting met het landschap (vrijwel) verloren.

Vier dorpen liggen daadwerkelijk in het gebied; 't Woudt, Oude Leede, Schipluiden, en Maasland. Deze hebben nog een duidelijke relatie met het omliggend landschap, dobberen nog vrij in de ruimte.

Kethel is in zijn geheel opgeslokt door de stedelijke uitbreidingen van Rotterdam, maakt als een 'Notting Hill' deel uit van het stedelijk weefsel van Rotterdam. Desondanks kent Kethel nog wel een duidelijk relatie met het gebied van Midden Delfland, het wordt door een doorgaande groenstructuur met het open polderland verbonden.

De grotere steden kennen ieder hun eigen karakteristiek met hun eigen verhaal: Hofstad Den Haag, Kennisstad Delft, Stoere Waterstad Rotterdam. De ontwikkelingsgeschiedenis van elk van deze steden staat aan de basis van hun specifieke identiteit. Deze identiteiten blijken sterk complementair. Deze complementariteit wordt in de toekomst verder uitgebouwd. In de steden bepaalt hoogbouw mede het beeld van de stad, van de ruimtelijke identiteit. Hoogbouw zorgt mede voor een scherp contrast tussen stad en land.

De skyline van de steden is vanuit weinig posities zo goed beleefbaar als vanuit Midden-Delfland.

Uitgangspunten:

- Behoud en versterking van een breed palet aan woon- en werkmilieus; elk dorp en stad zijn eigen kleur; diversiteit aan complementaire steden.
- Hoogteaccenten vallen samen met 'zwaartepunten' in de stedelijke structuur.
- Deze 'zwaartepunten' liggen binnen de invloedssfeer van hoogwaardig openbaar vervoer.
- Bij nieuwe ontwikkelingen wordt gebruik gemaakt van de groen- en waterstructuur als onderdeel van het stads- en dorpsontwerp.
- Cultuurhistorisch waardevolle gebouwen worden behouden door ze een functie te geven die aansluit bij de behoeften van deze tijd.
- Ontwikkelingen in of in de nabijheid van het historisch centrum dragen bij aan versterking van de vitaliteit van de stads- en dorpscentra met een gevarieerd functioneel en ruimtelijk beeld.

STAD

Kwaliteit

De steden rond Midden-Delfland kennen ieder een divers programma aan functies en een verscheidenheid aan woon- werkmilieus.

Soms is er een directe verbinding naar het aangrenzende polderlandschap.

De skylines van Rotterdam, Delft, Den Haag en het havengebied zijn door hun hoogbouw goed zichtbaar vanuit het open landschap van Midden-Delfland. Zij verbeelden het contrast tussen de drukte van de stad en de rust en openheid van het land.

Ambitie

Het land draagt belangrijk bij aan de leefbaarheid van de stad. Het groene Midden Delfland is het goud van de aanliggende steden. Essentieel is het behoud van het open polderland van Midden-Delfland.

Nieuwe stedelijke ontwikkelingen mogen niet ten koste gaan van het Midden-Delflandgebied. De aanliggende steden zetten in op versterking van de eigen identiteit binnen de huidige contouren bebouwd gebied. Zij geven prioriteit aan inbreiding boven uitbreiding. De eventuele ruimte voor groei wordt eerst gevonden in de herstructurering van bestaand bebouwd gebied; de spoorzones, verouderde bedrijventerreinen, de jaren vijftig- en zestig woongebieden. Hergebruik van bestaande complexen draagt bij aan de ontwikkeling van een meer gevarieerd woon- en werkprogramma.

Nieuwe stad - land verbindingen worden bij herstructureringen in de stad gerealiseerd. Het streven is om het land zo ver als mogelijk de stad in te trekken. Dat brengt stad en land dicht bij elkaar en draagt bij aan het realiseren van ecologische en klimaatdoelstellingen.

HOOFDENTREE (AUTO)

Kwaliteit

De steden en dorpen zijn op meerdere manieren verbonden met het landschap. De wijze waarop men vanuit het landschap de stad / het dorp binnenkomt is van belang voor de beleving van de betreffende stad/dorp.

Ambitie

Er valt winst te halen bij het ontwikkelen van de entrees naar stad/dorp. Bij de ontwikkelingen van de entrees dient rekening gehouden te worden met het volgende;

- Ontwikkel een heldere overgang van de stad/dorp naar het open landschap, voorkom verrommeling aan de randen.
- Ontwikkel zorgvuldig vormgegeven markante punten bij de entree, passend bij de identiteit, schaal en karakter van zowel het landschap als van de stad/ het dorp.

- Behouden en versterken van stads-/ dorps aanzicht bij entree, weren van zichtverstoring elementen.
- Zorgvuldig materiaalgebruik passend bij Midden-Delfland.

STEDELIJK GROEN

Kwaliteit

Binnen de steden liggen verschillende groengebieden met een recreatieve functie. Zij bieden de stedeling een sport- of uitloophet gebied. Veel van deze groengebieden liggen aan de rand van de stad, op de overgang naar het open polderland. De meeste van deze groengebieden hebben echter weinig relatie met het aanliggend polderlandschap, zij zijn als op zichzelf staande groengebieden ontworpen.

Het groengebied rond Kethel kent deels nog wel een agrarisch karakter en heeft nog wel connectie met het veenweidegebied.

Ambitie

Bij ontwikkelingen in het stedelijk groen dient aansluiting gezocht te worden met het polderlandschap d.m.v. het aansluiten van recreatieve paden, behoud en versterken van zichtrelaties naar het polderlandschap en ecologische ontwikkeling.

Materiaalgebruik van meubilair, bebording, verharding, enzovoorts dient te refereren aan het karakter van Midden-Delfland en kent een eigen huisstijl.

Referentiebeeld

DORP

Kwaliteit

De dorpen in Midden-Delfland verschillen in oorsprong, stedenbouwkundige opzet en grootte.

Maasland en Schijpluiden zijn aan de Gaag ontstaan en liggen vrij in het veenweide landschap. Deze oorspronkelijke, individueel ontwikkelde lintdorpen zijn in de loop der tijd uitgebreid met moderne, planmatig ontwikkelde woonwijken en bedrijventerreinen.

Oude Leede is een dijklint dorp in de droogmakerij met een duidelijke connectie met zijn omgeving. Het lint is in de loop van de tijd uitgebreid met bedrijven, glasopstanden en moderne woningen. Hierdoor heeft het een wat rommelige uitstraling gekregen.

Kethel is van oudsher een polderdorp dat zijn karakter heeft behouden ondanks dat het is ingehaald door de stedelijke uitbreiding van Schiedam. Dankzij de

aanwezigheid van een verbindende groenstructuur die vanuit de oude kern tot in het open polderland reikt heeft Kethel wel de connectie met het veenweidegebied behouden.

Ambitie

- Elke dorp ontwikkelt zijn eigen identiteit en bouwt voort op haar karakteristieke structuur en ligging aan en in het landschap. Voor Maasland en Schijpluiden is dit naast de aanwezigheid van de Gaag het omringende veenweidelandschap. Onderliggende patronen worden bij ontwikkelingen herkenbaar opgenomen in de structuur van het dorp.
- Uitbreiding wordt bij voorkeur binnen bestaand bebouwd gebied gerealiseerd.

- Een dorp is geen stad, aan iedere ontwikkeling gaat een grondige analyse van het Dorps DNA vooraf. Nieuwe ontwikkelingen pakken de maat en schaal, de korrel van het dorp op, sluiten aan bij de typologie aan bebouwingvormen en functies.
- Karakteristieke en beschermde stads- en dorpsgezichten blijven ervaarbaar vanuit het omringende landschap.
- Bij ontwikkelingen wordt de relatie met het omliggende landschap opgezocht, nieuwe verbindingen en zichtrelaties worden gerealiseerd.

HISTORISCH CENTRUM/KERN

Kwaliteit

Het gebied is rijk aan historie. Dit toont zich in de veelheid aan nog intacte historische kernen in dorpen en steden. Zij vormen belangrijke recreatieve trekkers en bepalen voor een belangrijk deel het karakter / de identiteit van Midden-Delfland.

De kernen van de polderdorpen Maasland en Schipluiden kenmerken zich door een boezemkanaal in het centrum met openbare oevers. Ze kennen een kleinschalig en authentiek karakter door de maat en schaal, positionering van gebouwen en materiaalgebruik. Wel kent Maasland daarbij een meer voorname architectuur en uitstraling dan Schipluiden.

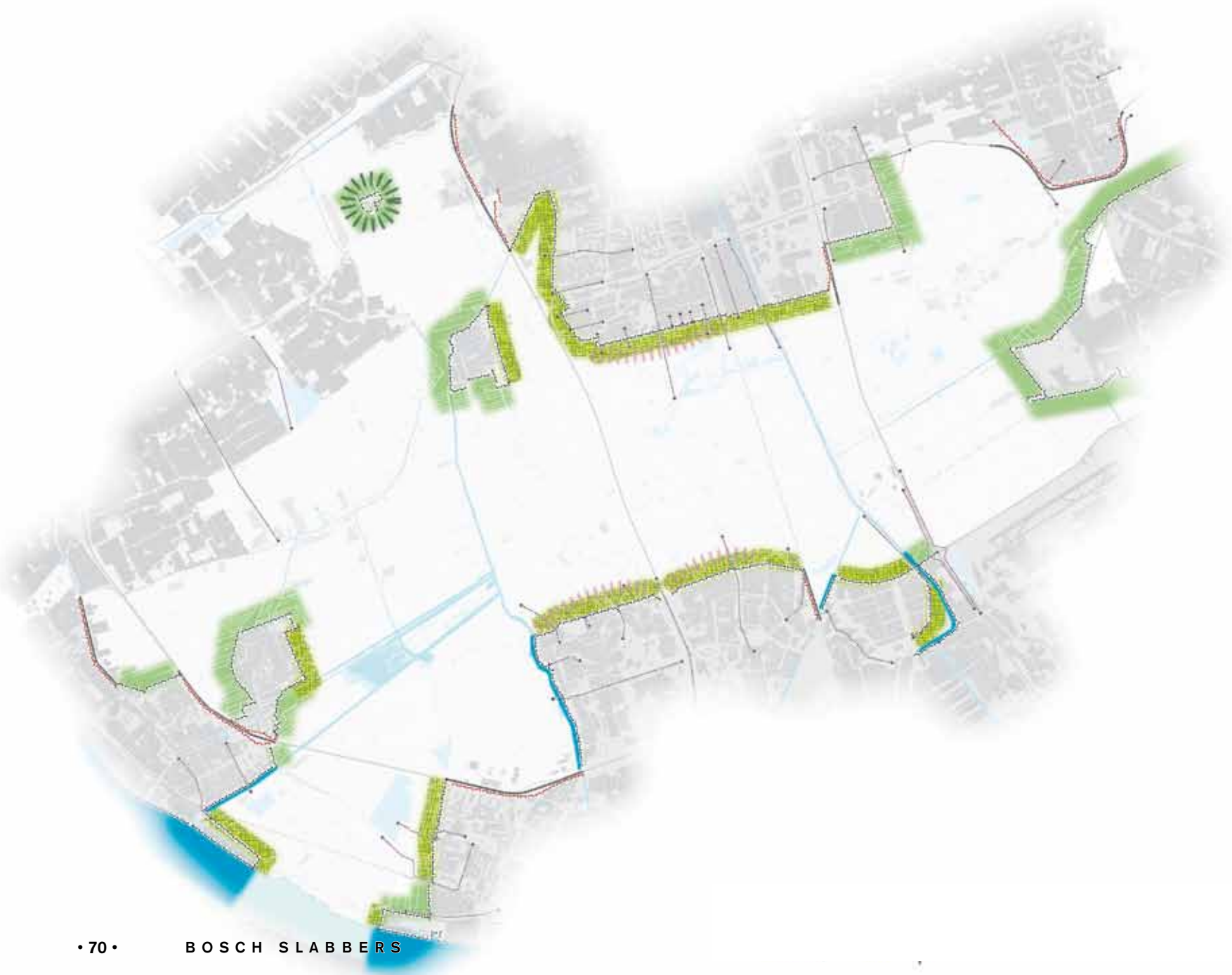
Kethel en 't Woudt kenmerken zich door een markante kerk geïmponeerd op het hoogste punt van de kreekrug waarom

heen cultuurhistorisch waardevolle gebouwen zijn geïmponeerd.

De historische centra van Maassluis, Schiedam, Vlaardingen en Delft staan nog in directe verbinding met het landschap middels historische boezemwatergangen.

Ambitie

Behoud en versterking van de historische kernen is gewenst. Ontwikkelingen dienen rekening te houden met de maat, schaal, beleefbaarheid en functie van het bestaande centrum. Het eigen karakter van het historisch centrum wordt gedefinieerd en versterkt. Vanuit het historische centrum wordt de waterstructuur waar mogelijk ingezet om de verbinding met Midden-Delfland te herstellen danwel te verbeteren.

KWALITEIT VAN DE STADS- EN DORPSRAND

Legenda

-
Stad-land verbinding
-
Stads-/dorpsland langs hoofdweg
-
Stads-/dorpsrand gevormd door stedelijk groen
-
Stads-/dorpsrand langs open water
-
Stads-/dorpsrand aan landschap
-
Waardevol stadsgezicht
-
Waardevol dorpsgezicht

Karakteristiek

De stads- en dorpsrand is de zone op de grens van bebouwd gebied en landschap. Het is het deel van stad of dorp met potentie voor een hoogwaardig en geliefd woonmilieu. Hier komen de genoegen van stedelijk en buiten wonen bij elkaar; wordt de nabijheid van voorzieningen gecombineerd met het vrije zicht en het directe contact met het buitengebied.

De relatie tussen bebouwd gebied en landschap is afhankelijk van de karakteristieken van de bebouwingsrand en die van het aangrenzende landschap. Daarbij worden drie typen 'overgangskwaliteit' onderscheiden: het front, het contact en de overlap.

De steden en dorpen grenzend aan Midden-Delfland kennen een diversiteit aan randen. Er worden vier verschillende typen randen onderscheiden met bijbehorende overgangskwaliteit:

- Randen grenzend aan een hoofdweg; Overgangskwaliteit type 'het front'.
- Randen grenzend aan het landschap, overgangskwaliteit type 'het front'.
- Randen gevormd door stedelijk groen, Overgangskwaliteit 'de overlap'.
- Randen grenzend aan open water als rivieren, plassen en (boezem)kanalen, Overgangskwaliteit type 'het contact'.

De stads-en dorpsranden zijn vanuit het open landschap vaak goed waarneembaar en kunnen, mits goed georiënteerd

en ontworpen, een waardevolle toevoeging vormen voor Midden-Delfland. Waar dit niet het geval is kan een stad of dorp als hinderlijke obstructie in het landschap ervaren worden en afbreuk doen aan de beleving.

Het is met name de variëteit aan randen die de kwaliteit bepaalt. Ontwikkelingen dienen deze variëteit te bevorderen in de geest van het aanliggende landschap en dorp/ stad.

Vanuit de steden en dorpen zijn er verscheidene groen-blauwe structuren die zich vanuit het centrum van de stad / het dorp tot in het landelijk gebied voortzetten. Vaak zijn aan deze structuren ook recreatieve verbindingen in de vorm van fiets- en wandelroutes gekoppeld. Daarmee vormen zij zowel recreatief als ecologisch de koppeling tussen stad en land.

Uitgangspunten

Ontwikkelingen aan de stads- of dorpsrand moeten bijdragen aan het realiseren van een rand met overgangskwaliteit.

Illustratie stad-land verbinding

STAD-LAND VERBINDING

Kwaliteit

Dit betreft de directe verbindingen voor fietser en voetganger en incidenteel ook de automobilist vanuit de stad naar het land. Daarbij blijven stad en ommeland beide in hun eigen hoedanigheid herkenbaar en onderscheidend, maar worden zij onderling ruimtelijk en functioneel met elkaar verbonden. Deze verbindingen zijn van groot belang voor de beleefbaarheid en bereikbaarheid van Midden-Delfland voor de direct omwonenden.

Veel stad-land verbindingen zijn van recente aard, routes uit stedelijke uitbreidingen naar recreatiegebieden aan de randen van de stad. Deze reiken vaak niet verder dan de rand van het landelijk gebied.

Oudere stad-land verbindingen zijn vaak oude landwegen, boezemwatergangen en linten die oorspronkelijk directe ver-

bindingen vormden tussen de centra. De Abtswoude vanuit Delft en de Harreweg vanuit Kethel zijn hier voorbeelden van.

Ambitie

De ambitie is het ontwikkelen van attractieve en (sociaal) veilige groen-blauwe structuren die zich vanuit het centrum van de stad of het dorp voortzetten tot diep in het landelijk gebied, die de ker- nen van op een vanzelfsprakende wijze koppelen met het hart van het landelijk gebied.

Omgekeerd lopen deze verbindingen vanuit het centrum van Midden-Delfland tot ver in het stedelijk weefsel door.

Bij de ontwikkeling van nieuwe stad-land verbindingen en/of het versterken van bestaande verbindingen dient rekening gehouden te worden met de volgende punten:

- Overgang van stad naar land markeren/ aanzetten.
- Directe zichtrelatie vanuit stad naar land.
- Toegankelijkheid voor voetganger en / of fietser.
- Sluit de stad-land verbinding aan op bestaande stedelijk groengebieden en fiets-/wandelnetwerk.
- Voorkom/overwin barrières als auto- wegen.

STADS-/DORPSRAND LANGS HOOFDWEG

Kwaliteit

Overgangskwaliteit type 'het front'

Dit betreft de stadsranden grenzend aan N-wegen, snelwegen en spoorlijnen en waar vrijwel geen sprake meer is van een historische relatie met het landschap. Deze stadsranden zijn vanuit het landschap vaak moeilijk beleefbaar en bereikbaar door de scheidende werking van de hoofdweg en/of opgetrokken geluidscherm en/of door het tussen gelegen buffergebied. De stadsrand van Maassluis aan de A20 en de stadsrand van Pijnacker aan de N470 zijn hiervan voorbeelden.

landschap (t.b.v. visuele representatie).

- Ontwikkelen van directe stad-land verbindingen tussen stadsrand en land, wegnemen barrièrewerking van de weg.
- Aandacht voor het inpassen van geluidschermen grenzend aan het open polderlandschap.
- Het contrast zo scherp mogelijk aanzetten.

Ambitie

Behoud en versterken van visuele relaties tussen stads-/dorpsrand en land is wenselijk. Bij nieuwe stads- en dorpsranden dient rekening gehouden worden met de volgende punten:

- Oriëntatie van de bebouwing op het landschap, met het gezicht naar het

STADS-/DORPSRAND AAN OPEN WATER

Kwaliteit

Overgangskwaliteit type 'het contact'

Dit betreft de stadsranden grenzend aan grote open wateren als (boezem-)kanalen, rivieren en plassen.

Dit kunnen randen van dichte laagbouw woonwijken zijn, denk aan de oostkant van Maassluis aan de Boonervliet maar ook individuele flats zoals bij Vlaardingen aan de Vlaardingse vaart.

Zij onderhouden een directe zichtrelatie met het aanliggende landschap via het water en zijn soms voorzien van aanlegplekken.

- Oriëntatie van de bebouwing op het land, met het gezicht naar het water.
- Het realiseren van stad-land verbindingen.
- Versterkte toegankelijkheid en beleefbaarheid van de oever.

Ambitie

Stad en ommeland blijven in hun eigen hoedanigheid onderscheidend, maar grijpen meer in elkaar. Bij ontwikkelingen aan deze randen dienen de volgende eigenschappen behouden te blijven of versterkt te worden:

- Visuele relatie tussen stad en land.

STADS-/DORPSRAND GEVORMD DOOR STEDELIJK GROEN + WAARDEVOL STADSGEZICHT

Kwaliteit

Overgangskwaliteit type 'de overlap'

Tussen bebouwd gebied en landschap is een geleidelijke overgang. Stedelijke en landelijke programma's vloeien in elkaar over. Het zijn gebieden met een hybride uitstraling en betekenis: recreatiegebieden, sportvelden, volkstuincomplexen, golfbanen, enzovoorts. Er wordt een geïntegreerde ontwikkeling ontworpen van woon-, werk-, productie- en vrijetijdslandschappen die aansluiten bij de ruimtelijke kwaliteiten van het omringende landschap en die worden dooraderd door recreatieve routes. In Midden-Delfland is dit een veel voorkomende rand die door veel gebruikers als waardevol wordt ervaren. De overgang tussen stad en land wordt ruimtelijk verzacht door recreatiegebieden met veel opgaande beplanting. Ecologisch kennen deze gebieden een eigen karakter wat vaak lokaal van (hoge) waarde is.

Ambitie

Bij (her)ontwikkeling van deze stads-/dorpsranden dienen de volgende eigenschappen behouden te blijven of versterkt te worden:

- Groengebieden dienen een uitgesproken karakter te ontwikkelen passend bij de karakteristiek van de stad en Midden-Delfland.
- De ritmiek van de cultuurhistorische verkavelingen in deze gebieden wordt benadrukt.
- De visuele relatie tussen stad, stedelijk groen en achterliggend open polderland wordt versterkt.
- De randen vormen de schakel tussen stad en land en worden als zodanig zorgvuldig en aantrekkelijk vormgegeven.
- Bebouwing aan de rand van de stad / het dorp is op het land georiënteerd, met het gezicht naar de polder.

- In deze randen is ruimte kleinschalige, extensieve stedelijke recreatie functies te ontwikkelen passend bij het karakter van Midden-Delfland. Te denken valt aan een theetuin, volkstuinen, ruiterspaden / routes, maneges, vlinderbos, klimbos.

onderliggend kavelpatroon en achterliggend landschap beperkt beleefbaar door hoeveelheid opgaande beplanting en gebrek aan lange zichtlijnen vanuit de stadsrand

beperkte recreatieve mogelijkheden in de stadsrand, eentonige beleving

bereikbaarheid; beperkte aansluiting tussen stadsrand en recreatiegebied/aanliggende landschap

beperkte aansluiting van recreatieve functies in de stad met het aanliggende landschap

Fictieve situatie, illustratie mogelijke knelpunten: stadsrand overgangskwaliteit de overlap

versterking kanomogelijkheden, kano-route aangesloten aan landschap

recreatiegebied begaanbaar voor paarden

programmering; intensievere vormen van recreatie nabij de stadsrand, extensievere vormen van recreatie nabij het veenweidegebied
identiteit; verscheidenheid aan recreatiemogelijkheden afhankelijk van de identiteit van het recreatiegebied

bereikbaarheid; directe aansluiting tussen stadsrand, recreatiegebied en landschap

bereikbaarheid; directe OV aansluiting met stadsrand (halte Midden-Delfrand)

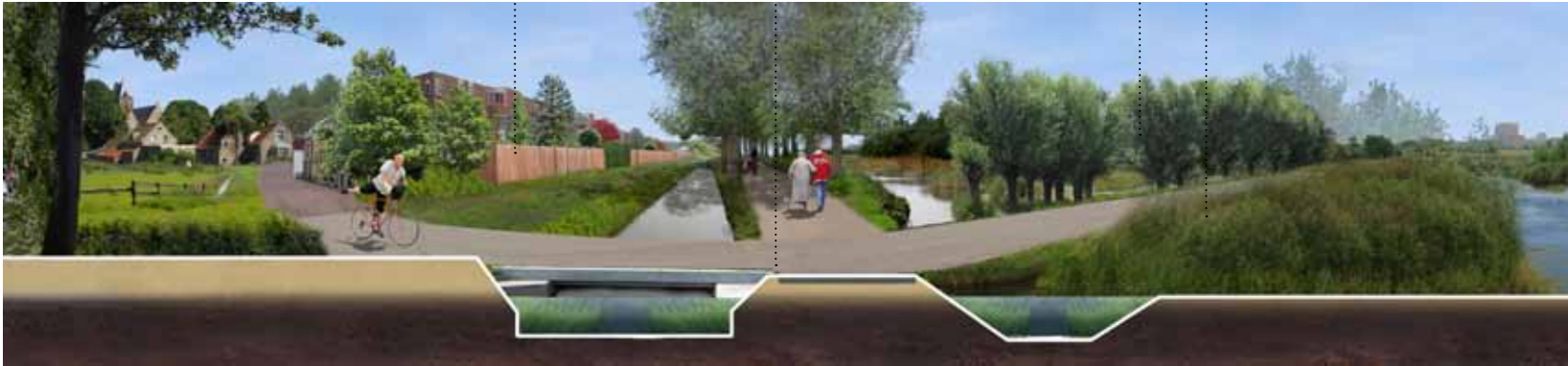

Illustratie ambitie: stadsrand overgangskwaliteit de overlap

stadsrand met de achterkant gericht op het aanliggende landschap

cultuurhistorische stad-land verbinding; historische lijn moeilijk waarneembaar vanuit landschap, dichte beplanting beperken beleefbaarheid van de lijn en het landschap

recreatie- en moerasnatuurgebied; zichtbeperkende opgaande beplanting, achterliggend landschap is niet beleefbaar

Fictieve situatie, illustratie mogelijke knelpunten: stadsrand overgangskwaliteit de overlap

stadsrand met gezicht gericht op het landschap

cultuurhistorische stad-land verbinding; materialisatie en inrichting passend bij het historische karakter van de verbinding

recreatie- en moerasnatuurgebied; versterkte zichtrelatie tussen stadsrand en landschap door beperkte opgaande beplanting en instandhouding van onderliggende kavelstructuur

Illustratie ambitie: stadsrand overgangskwaliteit de overlap

HARDE STADS-/DORPSRAND AAN LANDSCHAP

Kwaliteit

Overgangskwaliteit type 'het contact'

Dit betreft stads- en dorpsranden die directe zichtrelaties met het landschap hebben. Zij vormen een harde contrastrijke overgang. Dit zijn de plekken waar men vanuit de voordeur als het ware zo de polder instapt. Deze randen kunnen nog wel omsloten zijn door een lichte vorm van infrastructuur, maar deze verstoort de stad-land relatie niet. Met name de polderdorpen Maasland, Schipluiden en de nieuwe ontwikkelingen in Pijnacker Nootdorp kennen deze randen.

Waar zorgvuldig vormgegeven bebouwing is georiënteerd op het landschap, eventueel nog verzacht door een eenvoudige transparante beplanting, kan sprake zijn van een bijzondere contrastkwaliteit waarbij stad en buitengebied hun eigen karakteristieken maximaal tot expressie brengen.

Ambitie

Deze randen zijn kwetsbaar. Al snel wordt er door een nieuwe ontwikkeling iets voor de randen gezet of bevalt het de bewoners niet dat ze een bovengemiddelde inblik hebben. Verrommeling ligt op de loer en kan vermeden worden door een strak beheer van deze randen.

Nieuwe ontwikkelingen aan de randen vergen bijzondere ontwerpaandacht. Het streven is gericht op ingetogen architectuur, met een rustig kleur- en materiaalgebruik, afgestemd op de omgeving, en een heldere oriëntatie op het landschap. Het resultaat dient een uniek beeld te zijn dat recht doet aan het karakter van stad en dorp en kwaliteit toevoegt aan het zicht vanuit het landschap op de rand. Het is het contrast wat deze overgang zo bijzonder maakt. Daarentegen moeten grote infrastructurele werken die het stedelijk gebied van het aanliggend landschap afsnijden worden vermeden.

WAARDEVOL DORPSGEZICHT

Kwaliteit

Dit betreft de dorpsgezichten die een kenmerkend, cultuurhistorisch silhouet vormen vanuit het landschap. In Midden-Delfland is hiervan sprake bij het kerkdorp 't Woudt. Dit pittoreske dorpje met zijn markante kerktoren is een waardevol, vanuit het landschap herkenbaar silhouet, gelegen op het hoogste punt van de kreekrug.

- Nieuwe kleinschalige ontwikkelingen vinden plaats op de kreekrug of op (klei) terpen die al bewoond zijn.
- Gebruik bij de inpassing streekeigen, zorgvuldig gekozen materialen.

Ambitie

Behoud en versterking van dit dorpsgezicht is gewenst. Bij ontwikkeling om en nabij 't Woudt dient rekening te worden gehouden met de volgende punten:

- Voorkom zichtversturende elementen in de omgeving.
- Voorkom ontwikkelingen in het dorp die het dorpsaanzicht schaden.

LINTEN BLIJVEN LINTEN

Legenda

	Boezemlint
	Dijklint
	Polderlint
	Verspreide bebouwing/boerenerf
	(Boeren)erven op kreekkrug
	(Boeren)erven op kleiterp of kreekkrug (historische nederzetting)
	Cultuurhistorisch waardevol lint/nederzetting
	Cultuurhistorisch verbinding

Karakteristiek:

Midden-Delfland kent een lange bewoningsgeschiedenis. De eerste bewoners vestigden zich op de zandige ruggen in het gebied. Dit gaf individuele bebouwingen op kreekruggen, maar ook lineaire (soms aaneengesloten) bebouwing langs oude veenstromen en waterwegen, later gevolgd door lintbebouwing langs dijken en wegen.

Deze nederzettingen kennen tot op de dag van vandaag een sterke relatie met het omliggende landschap. Er worden verschillende typen linten en nederzettingvormen onderscheiden.

Uitgangspunten

- Linten blijven als onderscheidende bebouwingvorm in het gebied.
- Linten behouden hun lineaire karakter, waarbij de achterzijde van de bebouwing een direct contact met het landschap heeft en de voorzijde aan de openbare weg of waterloop grenst.
- Bij nieuwe ontwikkelingen zijn de huidige korrel, profiel, transparantie en respect voor de historische gaafheid van het lint richtinggevend.
- Ontwikkelingen in de linten mogen geen belemmering vormen voor het beheer, onderhoud en de waterkerende functie van de kade/dijk.

Algemene toelichting linten

Aansluiten bij de huidige korrel betekent, dat bij een lint met grootschalige bebouwing grote loodsen of schuren inpasbaar

zijn, maar bij een lint met kleinschalige bebouwing niet.

Dat het bestaande lintprofiel richtinggevend is betekent onder meer dat het bestaand wegprofiel in stand wordt gehouden (breedte, beplanting en berm), en dat wordt aangesloten bij de bestaande afstand van bebouwing tot de weg, de (a) symmetrie van het lint, de diepte van de (bouw)kavels en dergelijke. Om het lint transparant te houden, dienen doorzichten vanaf de weg naar het achterliggende landschap intact te blijven.

Respect voor historisch gaafheid van het lint houdt in dat bij nieuwe ontwikkelingen rekening gehouden wordt met cultuurhistorische kwaliteiten van zowel het lint als geheel, als van de individuele bebouwing en erfinrichting.

Bestaande linten kunnen in sommige gevallen worden verlengd, met in acht name van voornoemde uitgangspunten voor een lint, waar dit bijdraagt aan de leesbaarheid van het landschap en dit de ongewenste verdichting en verdikking van het lint voorkomt.

zichtbeperking;
glascomplex aan
het lint

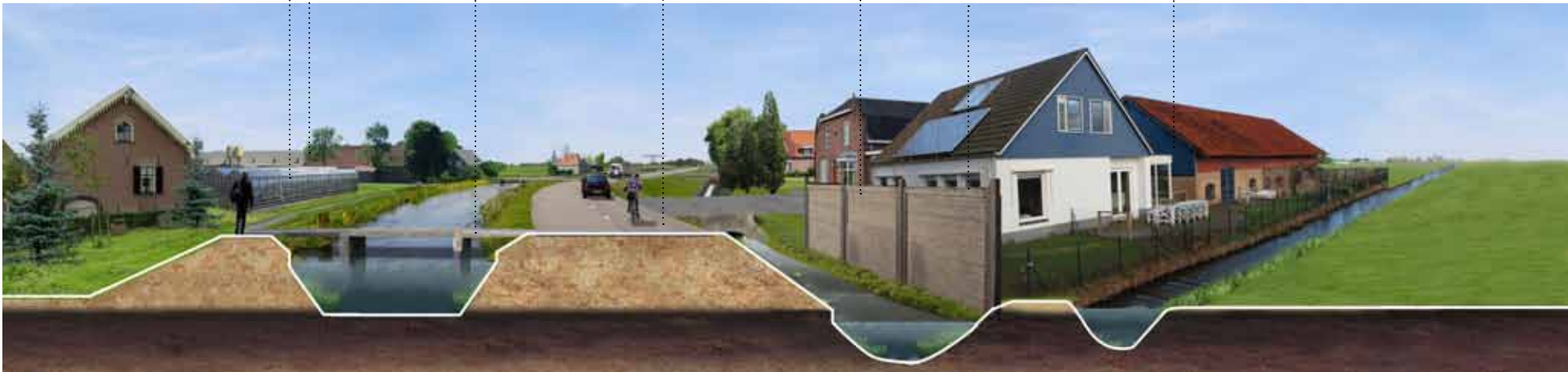
maat van bedrijf niet
passend bij de maat
van het lint

brug over boezem,
niet passeerbaar voor
recreatievaart en geen
aandacht voor ontwerp

slechte verkeersveiligheid,
hoge snelheid, smal
profiel en verschillende
weggebruikers

(nieuwe) erven, geen aandacht
voor erfinrichting en beperkte
doorzichten naar het landschap

(nieuwe) bebouwing, geen aandacht
voor passende architectuur en
erfinrichting

Fictieve situatie, illustratie mogelijke knelpunten: boezemlint

cultuurhistorisch
verantwoorde erfinrichting;
(gebiedseigen bomen aan
voorzijde)

behoud van
doorzichten op het
landschap

maat en schaal bedrijf
passend bij het lint

aandacht voor
brugontwerp,
passeerbaar voor
recreatievaart

passende materialisering en
tracévolgende knotbomen,
gemotoriseerd verkeer is te
gast

passende, moderne architectuur en
vormgeving, gebouw gericht naar het lint met
verantwoorde erfinrichting (boomgaard)

Illustratie ambitie: boezemlint

BOEZEMPLINT

Kwaliteit

Aan dit lint ligt de bebouwing op of tegen de boezemkade en is direct ontsloten via de openbare weg of via een brug over de boezem aan de weg. Er is weinig ruimte voor nieuwe bebouwing.

Deze linten kennen vaak cultuurhistorisch waardevolle boerderijen met karakteristiek ingerichte erven. De Gaag is een voorbeeld van een boezemlint in Midden-Delfland

Ambitie

Bij nieuwe ontwikkelingen zijn de huidige korrel, profiel, transparantie en respect voor de historische gaafheid van een lint richtinggevend. Nieuwe bebouwing is alleen mogelijk middels Ruimte voor Ruimte regeling of als deze een agrarische of kleinschalig recreatieve functie heeft. Daarbij dient rekening te worden gehouden met de overige karakteristieken van het lint.

Deze zijn:

- Doorzichten op het achterland.
- Kavelrichting langwerpig en haaks op de boezemwatergang.
- Cultuurhistorisch verantwoorde erfinrichting die aansluit bij het karakter van het veenweide gebied Midden-Delfland.
- Directe ontsluiting van het erf op het lint.

DIJKLINT

Kwaliteit

De bebouwing staat op of tegen de dijk, in de droogmakerij. Er is weinig ruimte voor nieuwe bebouwing. Oude Leede is een voorbeeld van een dijklint in Midden-Delfland

Ambitie

Bij nieuwe ontwikkelingen zijn de huidige korrel, profiel, transparantie en respect voor de historische gaafheid van een lint richtinggevend.

Er liggen hier kansen voor ontwikkeling, mits rekening wordt gehouden met de overige karakteristieken van het lint. Deze zijn:

- Doorzichten op het achterland.
- Strakke verkaveling met een kavelvorm als een vierkant op het lint.
- Eenvoudige erfinrichting met strakke groene omzoming en behoud van ruime doorzichten.
- Directe ontsluiting van het erf op het lint.

POLDERLINT

Kwaliteit

Linten met bebouwing die op één niveau liggen met de omgeving. Het lint heeft een smal wegprofiel met wisselende dichtheden aan bebouwing. De polderlinten in Midden-Delfland kennen nog een sterke relatie met het landschap. In veel van deze linten staan cultuurhistorisch waardevolle boerderijen met karakteristieke erfinrichting.

Ambitie

Bij nieuwe ontwikkelingen zijn de huidige korrel, profiel, transparantie en respect voor de historische gaafheid van een lint richtinggevend.

Nieuwe toevoegingen aan het lint zijn alleen mogelijk middels 'Ruimte voor Ruimte' en mits rekening wordt gehouden met de overige karakteristieken van het lint.

Deze zijn:

- Doorzichten naar het achterland.
- Kavelrichting en structuur.
- Cultuurhistorisch verantwoorde erfinrichting.
- Directe ontsluiting van het erf op het lint.

VERSPREIDE BEBOUWING

Kwaliteit

Boerderijen en woningen die liggen aan ontsluitingswegen of midden in de polder zonder directe affiniteit met de ondergrond. Dit betreft veelal recente gebouwen die in het kader van ruilverkaveling of bij ontginning van de droogmakerijen zijn ontworpen.

De laatste zijn de zogenaamde ontginningsboerderijen. Dit vormen strak vormgegeven, grootschalige complexen. Zij liggen op regelmatige afstand van elkaar in de polder.

Ambitie

Nieuwe verspreide bebouwing is niet gewenst tenzij deze een directe functionele relatie heeft met het landschap. Bij herontwikkeling van de ontginningsboerderijen dient de korrel en maat aan te sluiten bij het landschapstype droogmakerij. Ze worden vormgegeven als eigentijdse objecten aan de ontginningslijnen, binnen de strakke verkaveling, grootschalig, met strakke groene omzoming en behoud van ruime doorzichten.

CULTUURHISTORISCH WAARDEVOL LINT/NEDERZETTING + HISTORISCH NEDERZETTING OP KLEITERP OF KREEKRUG

Kwaliteit

De oudste nederzettingvormen van Midden-Delfland zijn te vinden op de kreekkruggen en oude kleiterpen. Deze nederzettingen zijn minimaal vanaf 1850 aanwezig. In sommige gevallen is de oorspronkelijke bebouwing, van hoge cultuurhistorische waarde, nog aanwezig. In enkele gevallen is alleen de cultuurhistorische lijn/element nog aanwezig maar is de bebouwing van recentere aard.

Veel van deze plekken zijn, door hun cultuurhistorische karakter, recreatief aantrekkelijk.

Oude nederzettingen waar geen bebouwing meer aanwezig is zijn niet meegenomen in het gebiedsprofiel.

Ambitie

Naast de ontwikkelingsmogelijkheden als beschreven in de bijpassende sub-legenda eenheid dient rekening te worden gehouden met het beleid zoals beschreven in Regioprofielen cultuur-

historie Zuid-Holland. Dit houdt in dat de richtlijn 'Continuïteit van karakter' leidend is:

- Herkenbaar houden van de ruimtelijke structuur van kavels dwars op het bebouwingslint, variërend van haaks tot enigszins onder een hoek.
- Continueren van de, afhankelijk van het bebouwingslint, overwegende symmetrie of asymmetrie van het lint.
- In stand houden van het profiel van het polderlint dat is opgebouwd uit opeenvolgend een kavel, waterloop, weg met beplanting, waterloop, kavel.
- Vasthouden aan de ijle tot verspreide bebouwingsstructuur van de polderlinten.
- In stand houden van de relatie met het landschap door het koesteren van de onbebouwde kavels tussen de bebouwing.

- Als uitgangspunt nemen van de bestaande kavelopbouw: de bebouwing middenvoor op de kavel, evenwijdig aan de kavelgrenzen.
- Doorzetten van het overwegend agrarische karakter van de bebouwing.

Voor de kreekkrug/terp erven betekent deze richtlijn:

- Vasthouden aan de ijle tot verspreide bebouwingsstructuur.
- Doorzetten van het overwegend agrarische karakter van de bebouwing.
- Zichtbaar houden van de hoge ligging van de boerderijen ten opzichte van het omringende veenweideland.
- In stand houden van de karakteristiek van boerderijen midden in de polder op de kreekkrug, door oprijlanen verbonden met de polderwegen.

Naast de richtlijn 'Continuïteit van karakter' zijn sommige kleinschalige recreatieve ontwikkelingen mogelijk. Deze dienen gericht te zijn op het agrarische/landelijke karakter van Midden-Delfland ('Koe in de wei', weidevogels, streekproducten), waarbij waar mogelijk gebruik wordt gemaakt van cultuurhistorisch erfgoed.

Ontwikkelingen dienen ten alle tijden rekening te houden met het historische karakter van (monumentale) bebouwing en cultuurhistorische waardevolle erfinrichting. Vorm, maat, positie op het erf, presentatie naar zijn omgeving en materialisatie van dergelijke bebouwing dient behouden te blijven en/of versterkt te worden.

(BOEREN)ERVEN OP KREEKRUG

Kwaliteit

Kreekruggen zijn van oorsprong de ideale gebieden om te bouwen door de hoog gelegen zandige sedimentatie die hier door krekens is achtergelaten.

De erven liggen los in het landschap, verbonden met een oprit aan het lint/ontsluitingsweg. Veelal zijn de erf-grenzen beplant met o.a. knotbomen en wilgenstruweel. De oprit is in sommige gevallen beplant.

Ambitie

Bij het ontwikkelen van nieuwe erven in de polder is dit alleen mogelijk door aan het lint of op de kreekruggen te bouwen. Bij ontwikkelingen op de kreekrug dient rekening te worden gehouden met de volgende karakteristieken:

- Kavelrichting parallel aan de verkavelingsrichting.
- Vasthouden aan de ijle tot verspreide bebouwingsstructuur.

- Cultuurhistorisch verantwoorde erfinrichting.
- Doorzetten van het overwegend agrarische karakter van de bebouwing.
- Zichtbaar houden van de hoge ligging van de boerderijen ten opzichte van het omringende veenweideland.
- In stand houden van de karakteristiek van boerderijen midden in de polder op de kreekrug, door oprijlanen verbonden met de polderwegen.

Referentiebeeld, boerderij op kreekrug

CULTUURHISTORISCH VERBINDING

Kwaliteit

Dit betreft doorgaande cultuurhistorische lijnen die voorheen vrij in het landschap lagen en nu (gedeeltelijk) zijn opgenomen door stedelijke uitbreidingen. Ze vormen een belangrijke functionele en beleefbare verbinding tussen steden en dorpen onderling en/of tussen steden/dorpen en het landschap. Het gaat om (oude) wegen, wandelpaden en waterverbindingen.

Vaak zijn aan de verbindingen historische waardevolle nederzettingvormen ontstaan, zoals bij Abtswoude, de Gaagweg (Schipluiden en Maasland) en de Schie. Sommige lijnen hebben een hedendaags karakter, maar zijn qua ligging en vorm vrijwel intact gebleven. Voorbeelden hiervan zijn de Burgerweg en de Klapwijkse Vaart.

Ambitie

Behoud van deze lijnen is gewenst. Deze oude lijnen vormen daarnaast een goede basis om het centrum van een stad met de omgeving te verbinden. Daarbij dient men rekening te houden met:

- Het karakter van de (potentiële) stad-land verbinding van de betreffende lijn, passend bij de identiteit van het onderliggende landschap en de stad.
- Behoud van de cultuurhistorische waardevolle ligging, maat en vorm van de lijn.
- Behoud van de oorspronkelijke functie van de lijn (bv lint, waterkering, verbinding).

Referentiebeeld, cultuurhistorische verbinding Abtswoude

WERKGEBIEDEN MET KARAKTER

Legenda

	Bedrijventerrein
	High-tech campus
	Glastuinbouwgebied
	Verspreide glastuinbouw
	Harde grens glas-gras
	Verspreide bedrijven
	Werkhaven/ overslag
	Haven (mainport)
	Bedrijventerrein in ontwikkeling

Karakteristiek

In Midden-Delfland liggen weinig tot geen bedrijventerreinen. Met name aan de randen van het gebied zijn een aantal grote bedrijventerreinen en het glastuinbouwgebied het Westland. Daarnaast zijn

er enkele bedrijventerreinen in het gebied in ontwikkeling/ gepland. Deze zijn niet in het gebiedsprofiel opgenomen, de kwaliteit van deze terreinen nu is beschreven in de waarde van het huidige landschap.

De high-tech campus van de TU Delft en Technopolis, gelegen aan de zuidwest zijde van Delft zijn een specifieke werkgebied. Deze gebieden zijn deels nog in ontwikkeling en kennen een hoogwaardige inrichting met dito functies bestemd voor de lange termijn.

Aan de randen van Midden-Delfland bevinden zich enkele kleinere werkhavens voor de binnenvaart aan de Schie. Deze verschillen in grootte en hebben een waardevolle identiteit van kleinschalige riviergebonden bedrijvigheid. Ze vallen echter buiten de grens van het gebiedsprofiel om ze te beschrijven.

De mainport van Rotterdam, welke buiten het gebied ligt, is zichtbaar vanuit de omgeving maar heeft verder weinig directe invloed op Midden-Delfland.

Uitgangspunten

Hinderlijke bedrijven in het landelijk gebied op termijn, daar waar zich mogelijkheden voordoen, verplaatsen naar daarvoor geschikte (bedrijven)terreinen. Daarmee wordt de totale beleving en de ruimtelijke kwaliteit van het buitengebied verbeterd en versterkt. Het kan gaan om geluidhinder, geurhinder, lichthinder, veiligheid (ontploffingsgevaar) of een combinatie daarvan, plus afgeleide effecten als verkeersveiligheid door het verplaatsen van vrachtwagen-transport.

Overige uitgangspunten zijn (waar van toepassing) opgenomen in de sub-legenda eenheden.

GLASTUINBOUWGEBIED MET HARDE GRENS GLAS-GRAS

Kwaliteit

Glastuinbouwgebieden kunnen qua belevingswaarde worden beschouwd als bedrijventerrein. Het zijn groot aaneengesloten complexen met vaak harde waterbassins die een sterk contrast vormen met de open polders. De harde grens van glas naar gras is goed zichtbaar aan de noordwestzijde van Midden-Delfland en nabij Pijnacker.

Ambitie

Overgangskwaliteit type 'het front'

Ontwikkelingen in de glastuinbouw dragen bij aan een grootschalig, geconcentreerd, modern uiterlijk (en functioneren) met zoveel mogelijk meervoudig ruimtegebruik en collectieve voorzieningen, met aandacht voor aansluiting op de omgeving: inpassing betekent aansluiting op bestaande landschappelijke structuren en het verbeteren van Stad - land verbindingen.

Het is gewenst het harde contrast tussen glas en gras te verminderen. Dit kan door deze harde randen bij nieuwe ontwikkelingen in te pakken met een dicht beplante kade, een zogenaamd 'kamerscherm'. Verder kan door slimme vormgeving van waterbassins dit contrast worden verzacht. Ontwikkelingen mogen niet ten koste gaan van de effectiviteit van de glastuinbouw.

Bij een functiewijziging wordt verwezen naar de ontwikkelingsprincipes van de beoogde nieuwe functie.

VERSPREIDE GLASTUINBOUW

Kwaliteit

Hiermee worden glascomplexen bedoeld die buiten de grootschalige glastuinbouwgebieden liggen, vaak in het open agrarische gebied ontsloten via de linten. Deze incidenten vormen vaak een storende factor in de beleving van het weidse karakter van Midden Delfland.

Ambitie

Ontwikkelingen moeten erop gericht zijn deze glascomplexen te saneren. Hiervoor kan de 'Ruimte voor Ruimte'- regeling toegepast worden of waar mogelijk met compensatiegelden volledig worden gesaneerd. Nieuwe ontwikkelingen dienen ontwikkeld te worden op basis van hun positie in het landschap. Zie voor de invulling hiervan 'linten blijven linten'. Doelstelling is om zoveel mogelijk glas om te zetten in gras.

BEDRIJVENTERREIN + BEDRIJVENTERREIN IN ONTWIKKELING

Kwaliteit

Zuid-Holland heeft een groot aantal bedrijventerreinen. Een aantal (oude) bedrijven terreinen voldoen niet meer aan de hedendaagse kwaliteitseisen en vragen om een herontwikkeling. Daarnaast is er een aantal recent opgeleverde bedrijventerreinen die qua korrel en maat groter zijn dan oude complexen. De bedrijventerreinen zijn meestal monofunctionele werkgebieden met gemixte bedrijfstypen. Ze liggen veelal aan de toegangswegen van dorpen en steden en bepalen in belangrijke mate de entree van het gebied. Deze terreinen kennen een afgesloten karakter en ontberen ruimtelijke kwaliteit. Vaak liggen ze tussen de stad (woonwijken) land en vormen daarmee een barrière.

Ambitie

Overgangskwaliteit type 'het front'

Transformatie, herstructurering of uitbreiding van bedrijventerreinen wordt

aangegepen om een kwaliteitsslag te maken naar een duurzaam, functioneel en aantrekkelijk werkgebied. Onderdeel hiervan is aandacht voor:

- Oriëntatie van de bebouwing op het landschap, met het gezicht naar het landschap (t.b.v. visuele representatie).
- Ontwikkelen van directe stad-land verbindingen tussen stadsrand en land, wegnemen barrière werking van de bedrijventerreinen.
- Een representatieve uitstraling
- Behoud van (beeld)kwaliteit op lange termijn.
- Het contrast zo scherp mogelijk aanzetten.

Bij een functiewijziging wordt verwezen naar de ontwikkelingsprincipes van de beoogde nieuwe functie.

HIGH-TECH (CAMPUS)

Kwaliteit

Het betreft de terreinen van de TU Delft en Technopolis. Hier is de bedrijvigheid gericht op high-tech innovaties. Het Technopolis is nog deels in aanleg maar streeft een hoogwaardige groene campus na met gebouwen die een relatie met het omliggende landschap/ terrein aangaat. Deze hoge kwaliteit investeringen biedt kansen om de aansluiting met het omliggende gebied te versterken.

Ambitie

Overgangskwaliteit type 'de overlap'

Bij verdere ontwikkelingen dient rekening te worden gehouden met een geïntegreerde ontwikkeling van werk- en vrijetijdlandschappen die aansluiten bij de ruimtelijke kwaliteiten van het omringende landschap en die worden dooraderd door recreatieve routes. Dit kan doormiddel van:

- Groengebieden een eigen meer uitgesproken karakter te laten ontwik-

kelen passend bij de karakteristiek van de campus en Midden-Delfland.

- De ritmiek van de cultuurhistorische verkavelingen in deze gebieden wordt benadrukt.
- Visuele relatie tussen stad, stedelijk groen en achterliggend open polderland wordt versterkt.
- De randen vormen de schakel tussen stad en land en worden als zodanig zorgvuldig en aantrekkelijk vormgegeven.
- Bebouwing aan de rand van de stad / het dorp is op het land georiënteerd, met het gezicht naar de polder.
- Bij het ontwikkelen van een hoogwaardige OV verbinding deze vanuit de campus naar Rotterdam aan te sluiten op het landschap doormiddel van een halte Midden-Delfland (zie ook LandschapsOntwikkelingsPerspectief Midden-Delfland).

VERSPREIDE BEDRIJVEN

Kwaliteit

Dit zijn bedrijven die niet op de daarvoor aangewezen bedrijventerreinen liggen maar als solitair in het landschap. Vaak zijn ze van een aanzienlijke grote maat en korrel dan de omliggende bebouwing. Ze zijn vaak in de loop van de tijd op een natuurlijke wijze aan de linten ontstaan en spelen een belangrijke rol voor de werkgelegenheid in het gebied. Door hun grootte en bijkomende logistieke behoeftes (vrachtverkeer) zorgen ze steeds meer voor een grote druk op hun omgeving. Dergelijke bedrijven zijn met name aan de Westgaag en langs de A13 te vinden .

Ambitie

Bij ontwikkelingen moet gestreefd worden naar het beperken van de negatieve invloed van deze bedrijven op de omgeving en/of het verplaatsen van

de grotere bedrijven naar andere, meer geschikte locaties. Beperking van de overlast kan deels opgelost worden door een betere inpassing van de bebouwing aan de achterkant van het erf, van het lint af en het loskoppelen van logistiek verkeer van het lint.

HAVEN (MAINPORT)

Kwaliteit

De mainport is een zeer karakteristiek Zuid- Hollands fenomeen. Deze ligt buiten Midden-Delfland maar is vanuit grote delen in het gebied herkenbaar. De uitstraling en belevingswaarde zit met name in de grote schaal, zware industrie met grote constructies gekoppeld aan de ligging aan zee en de rivier.

Ambitie

Gebruik maken van de identiteit van het ruwe en stoere karakter van de haven. Het hoogdynamisch gebied met grote maat, modern havenkarakter (kranen, containers, schoorstenen enz.) en industriële uitstraling vormt een contrast met de puur stedelijke skylines van Delft, Den Haag en Rotterdam wat verder kan worden aangezet.

GEVARIEERD EN VERBINDEND VRIJETIJDSLANDSCHAP

Legenda

	Vaarnetwerk, beroepsvaart
	Vaarnetwerk, kleine vaart
	Fietsnetwerk, lange afstand
	Fietsnetwerk, lokaal
	Wandelnetwerk, lange afstand
	Jachthaven
	Artificieel landschap
	Stedelijk recreatiegebied
	Beleefbaar landschap
	Natuurgebied

Karakteristiek:

In het vrijetijdslandschap draait het om de recreatieve beleving van de provincie. Het betreft een verscheidenheid aan

gebieden, recreatieve verbindingen en toeristische bestemmingen.

Het netwerk van fiets- en wandelpaden en vaarwegen verbindt een verscheidenheid aan stedelijke en landelijke gebieden, natuur- en recreatiegebieden en toeristische trekpleisters. Dit netwerk is bedoeld als ontsluiting, maar ook als middel om stad en landschap van Midden-Delfland te ervaren.

Uitgangspunten

- Ontwikkeling van het vrijetijdslandschap tot een samenhangend, gevarieerd, verbindend en aantrekkelijk stelsel op de schaal van de provincie.
- Ingezet moet worden op het aanleggen van ontbrekende schakels en verbeteren van het bestaande recreatieve netwerk.
- Accenten voor nieuwe ontwikkelingen komen te liggen op toegankelijke en multifunctionele landschappen in de nabijheid van de stad met een hoge gebruiks- en belevingswaarde.
- Sterke verbinding stad-land door het maken van een doorlopend en dicht

net van fiets-, wandel- en vaarroutes. De langeafstandroutes vormen de basis voor het regionale fijnmazig netwerk en verbinden het Midden-Delflandse vrijetijdslandschap met de rest van Zuid-Holland (en de overige provincies).

- Uitbreiding van recreatieve voorzieningen aan het recreatief netwerk welke zijn gericht op het agrarische/landelijke karakter van Midden-Delfland ('Koe in de wei', weidevogels, streekproducten), waarbij gebruik wordt gemaakt van cultuurhistorisch erfgoed of waarbij nieuwe bijzondere lokaties worden toegevoegd.

Referentiebeeld, aanlegplek

Referentiebeeld, verbreding boeren bedrijven

Referentiebeeld, bevaarbaarheid

Referentiebeeld, goede overgang landschap - artificieel landschap

STEDELIJK RECREATIEGEBIED + ARTIFICIEEL LANDSCHAP + BELEEFBAAR LANDSCHAP

Kwaliteit

In recreatief opzicht heeft Midden-Delfland een bijzondere positie. Ingeklemd tussen de stedelijke omgeving ligt geconcentreerd aan de randen een hoge dichtheid aan recreatierterreinen. Deze terreinen zijn het resultaat van de Reconstructiewet en sindsdien wordt er ingezet op een verdichting van de randen door een bosachtige inrichting. De zuidelijke en westelijke stadsranden van Delft zijn daarmee 'ingepakt' in een serie van recreatiebossen (Ackerdijkse Bos, Abtswoudse Bos, Kerkpolder). De noordelijke randen van Schiedam en Vlaardingingen zijn ingericht als moerasgebieden met de herkenbare cultuurhistorisch waardevolle verkavelingsstructuur afgewisseld met hoog opgaande beplanting.

De Kerkpolder, Broekpolder en het noordelijk deel van de Oost-Abtspolder kennen geen herkenbare structuren van het oorspronkelijke veenweide landschap

meer en zijn aangeduid als artificieel landschap. De recreatieve functies in deze gebieden zijn over het algemeen intensief, druk bezocht en 'footloose' niet landschap gebonden.

In grote lijnen zijn de recreatiegebieden aan de randen van Midden-Delfland goed ontsloten. Er is een vrij intensief net aan fiets- en wandelpaden, daarnaast zijn er veel aantrekkelijke kanoroutes. Door de ruime aanplant tijdens de reconstructie is in de recreatiegebieden regelmatig het (visuele) contact tussen stad en land verdwenen.

Het contrast tussen stad, land en recreatiegebieden wordt als waardevolle kwaliteit ervaren door bewoners en bezoekers van Midden-Delfland.

Ambitie

Bij verdere ontwikkelingen dient rekening te worden gehouden met:

- Groengebieden dienen een eigen meer uitgesproken karakter te ontwikkelen passend bij de karakteristiek van de stad en Midden-Delfland.
- Verbindingen van het stedelijk groen door middel van recreatieve doorgaande routes die aansluiten op het recreatief routenetwerk.
- Het verbeteren van de kwaliteit ter plaatse en de samenhang tussen het binnenstedelijk en buitenstedelijk groen middels de recreatiegebieden; deze vormen nadrukkelijker een schakel tussen stad en land.
- Het vergroten van de diversiteit in ruimtelijke inrichting en programma tussen de verschillende recreatie- en groengebieden. Deze diversiteit is gebaseerd op de ligging ten opzichte van het stedelijk weefsel, de landschappelijke kenmerken ter plaatse en de ligging ten opzichte van ander stedelijk groen. Het aanbod wordt hierdoor specifiek, verscheidener en sterker verbonden met de Zuid-Hollandse kwaliteiten.
- Het opwaarderen van de bestaande terreinen, dit heeft prioriteit. Er wordt in principe geen nieuw stedelijk groen of recreatiegebied aangelegd.
- Het opheffen van barrièrewerking door het, waar mogelijk, toevoegen van openbare verbindingen en routes.
- Het versterken van de ritmiek van de cultuurhistorische verkavelingen in de gebieden waar dit nog aanwezig is.
- Het versterken van de visuele relatie tussen stad, stedelijk groen en achterliggend open polderland.
- Zorgvuldig, duurzaam en aantrekkelijk vormgegeven recreatiegebieden die zorgvuldig worden beheerd, gericht op de plaatselijke recreatieve en ecologische wensen.
- De artificiële landschappen kunnen een intensieve functie behouden. Bij drastische functiewijzigingen is aansluiting vanuit en door deze gebieden op het omringende landschap en stedelijk netwerk gewenst.

VAARNETWERK, BEROEPSVAART

Kwaliteit

Het vaarnetwerk voor de beroepsvaart beperkt zich tot de Schie. De binnenvaart schepen op de Schie levert een mooi contrast op tussen de drukke handel op deze vaarweg en het omliggende rustieke weide gebied. De grote schepen die op de hoge boezem door het landschap reizen.

Naast de beroepsvaart wordt de Schie op dit traject gebruikt als doorgaande verbinding voor de grotere pleziervaart. Het is de ‘Staande Mastroute’.

Ambitie

Bij ontwikkelingen om en rond de Schie dienen de volgende eigenschappen behouden te blijven of versterkt te worden:

- De bevaarbaarheid voor de beroepsvaart.
- De bevaarbaarheid voor de recreatievaart zolang deze de bevaarbaarheid van de beroepsvaart niet belemmert.

- Bereikbaarheid van de oevers voor recreanten (wandelaars en fietsers).
- Passeerbaarheid van de Schie voor recreanten (kleine recreatievaart, fietsers, wandelaars, ruiters, enzovoorts).
- Behoud/herstel van het jaagpad.
- Waterhuishoudkundige functie van de Schie.

VAARNETWERK KLEINE VAART + JACHTHAVEN

Kwaliteit

Er is een vaarnetwerk, met aanlegsteigers en jachthavens, aanwezig voor de kleine vaart (fluisterbootjes en andere kleine vaartuigen). De boezemkanalen maken het mogelijk vrijwel het gehele veenweidegebied te bevaren. In de droogmakerijen is het alleen via de Berkelse Zweth mogelijk aan te sluiten op het boezemsysteem middels een schutsluis.

Ambitie

Ontwikkelingen moeten gericht zijn op het verbeteren van de recreatieve gebruikswaarde en belevingskwaliteit van de vaarnetwerken en daar waar mogelijk het herstellen van bestaande onbruikbare verbindingen en toevoegen van nieuwe verbindingen. Deze nieuwe verbindingen moeten passen in het karakter van Midden-Delfland en de uitstraling en ontwikkelingsrichting hebben van een boezemwatergang.

Bescheiden nieuwe havens, een beperkt aantal aanlegplaatsen en dergelijke zijn onderdeel van het netwerk en dienen op gepaste wijze te worden ingepast.

Bij herstel, vervanging of aanleg van bruggen deze passeerbaar maken voor de (kleine) vaart.

FIETS- EN WANDEL NETWERK, LANGE AFSTAND EN LOKAAL

Kwaliteit

Momenteel ligt er al een compleet netwerk van fiets- en wandel verbindingen. Dit functioneert goed en er wordt veelvuldig gebruik van gemaakt voor zowel ommetjes, (middel) lange tochten, als wel lange afstandstochten. Het fiets- en wandelnetwerk is aangesloten op het nationale bewegwijzeringssysteem. Daarnaast zijn er door de verschillende recreatieschappen gebiedsgebonden tochten voorhanden. De fiets- en wandelpaden zijn over het algemeen goed onderhouden en de bewegwijzering is in orde. De aansluiting tussen stad - land kan verbeterd worden.

Ambitie

De versterking van de verbinding tussen de steden en het Midden-Delflandgebied vindt vooral plaats door uitbreiding en verbetering van de fiets- en wandelroutes op de overgangsgebieden tussen stad en land. Via aantrekkelijke

en sociaal veilige routes door en langs de cultuurhistorische verbindingen en groen- blauwe 'vingers' is het mogelijk om vanuit de steden aansluiting te vinden op de wandel- en fietspaden in het Midden-Delflandgebied.

De oost-west verbindingen tussen de steden en het Midden-Delflandgebied worden versterkt, onder andere door het invullen van ontbrekende schakels. Barrières in het wandel- en fietsnetwerk als gevolg van grote infrastructurele verbindingen worden opgeheven.

eendenkooi niet meer herkenbaar als waardevol element in het landschap

gebrek aan aandacht voor natuurvriendelijke oevers

natuurbeheer; woekerende, hoogopgaande beplanting versterkt predatie, ongeschikt voor weidevogelnatuur

gebrek aan aandacht voor natuurvriendelijke oevers

Fictieve situatie, illustratie mogelijke knelpunten: natuurgebieden in het veenweidegebied

toegankelijkheid; seizoensgebonden toegang

natuurbeheer; beheer/ begrazing (door o.a. Blaarkoppen) gericht op versterking van de weidevogelnatuur, behoud openheid

toegankelijkheid; landlopen middels (nieuwe) kades of door de polder

natuurontwikkeling polderniveau; bestaande doorgaande sloten worden gebruikt als ecologische aquatische verbinding

eendenkooi herkenbaar als waardevol landschappelijk element, beleefbaar voor de recreant

versterkt robuust ecologisch netwerk op boezemnivo; natuurvriendelijke oever

toegankelijkheid; boezemkade toegankelijk voor de recreant, mogelijkheid voor aanlegplekken, (boezem-) panorama op het landschap

Illustratie ambitie: natuurgebieden in het veenweidegebied

NATUURGEBIED

Kwaliteit

De natuurgebieden zijn gedefinieerd als die gebieden die horen bij de provinciale ecologisch hoofdstructuur. Ze verschillen qua karakter, ecotype en beleefbaarheid van elkaar. Ze zijn van belangrijke ecologische waarde voor het gebied doch niet altijd passend bij het karakter 'Koe in de wei' wat over het algemeen in het veenweide gebied van Midden-Delfland wordt nagestreefd (zie ook 'Herkenbaar waterrijk veen(weide)' en 'Droogmakerij als herkenbare eenheid').

De Akerdijkse Plassen en de Vlietlanden zijn twee unieke waardevolle natuurgebieden met elk een eigen onderscheidend karakter. Het toegesneden beheer streeft een behoud van vastgestelde natuurdoelen na.

Ambitie

Ontwikkelingen in de natuurgebieden zijn er op gericht om het unieke natuurlandschappen van Midden-Delfland

toegankelijk en beleefbaar te maken. Dit in evenwicht met de ecologische draagkracht ter plaatse.

Het credo voor natuurontwikkeling is 'Koe in de wei' met aandacht voor weidevogelnatuur. Dit geldt niet voor de twee waardevolle gebieden: de Akerdijkse Plassen en de Vlietlanden. Die kunnen zich ontwikkelen binnen de huidige contouren voor de bestaande natuurdoelen.

Bij de ontwikkeling van de ecologische kwaliteit wordt een onderscheid gemaakt tussen boezem en polder. Op boezemniveau zullen ecologische verbindingen en duurzame natuurvriendelijke oevers zoveel als mogelijk langs watergangen worden gefaciliteerd om een robuust aaneengesloten ecologisch netwerk te creëren.

Op polder niveau wordt de migratie van moerassoorten gestimuleerd door binnen de bestaande contouren van recreatiegebieden verbindingen te maken. Aansluitingen van de polder op de boezem worden aangepast om een optimale overgang te creëren.

Voor kleine doelsoorten wordt via de bestaande doorgaande sloten nieuwe ecologische aquatische verbinding gecreëerd (al dan niet binnen de Ecologische Hoofd Structuur) die geen verstoring biedt aan de weidevogels.

Nieuwe natuurgebieden dienen te worden ingericht ter versterking van weidevogels en hier zal opgaande beplanting zoveel mogelijk vermeden moeten worden. Het maaibeheer in de vorm van mozaïekbeheer dient te worden gestimuleerd.

Stedelijk ecologisch netwerk

Daar waar stad-land verbindingen worden versterkt, is het streven om het land de stad in te leiden. Deze groene en blauwe vingers dienen binnen het stedelijk weefsel een ecologisch netwerk te gaan vormen. Dit netwerk verbindt de recreatiegebieden aan de randen van de stad met de groengebieden (parken, groenstroken, etc.) in de stad. Bestaande groenstructuren als bermen, parken en sloten kunnen worden gebruikt om een robuust ecologisch netwerk te creëren.

IDENTITEITSDRAGERS VAN ZUID-HOLLAND

Legenda

In regioprofiel cultuurhistorie Midden-Delfland zijn deze twee samen benoemd tot kroonjuweel

Identiteitsdrager 't Woudt

Identiteitsdrager veenweide

Identiteitsdrager Vlietlanden

Weidevogelgebied

Eendenkooi

Molen met molenbiotoop

Gaagweg als structuurvormende lijn

Waarneembare stadscontour

Openheid, zicht op het landschap

Kerktorens

Landgoed

Karakteristiek

De identiteitsdragers zijn bijzondere plekken die de wordingsgeschiedenis van Midden-Delfland vertellen. Vooralsnog worden hiertoe gerekend: eendenkooien, de Vlietlanden, identiteitsdrager veenweide, molens, kerktorens en belangrijke structuurvormende lijnen zoals de Schie, de Gaag en de Berkelsche Zweth. Tevens zijn de belangrijkste zichtbare stadscontouren meegenomen. Dit is de skyline van Rotterdam, Delft en Den Haag en het zicht op het havengebied van Rotterdam.

Uitgangspunten

Ontwikkelingen dragen bij aan:

- Het behoud van de uitzonderlijke kwaliteit van de identiteitsdragers.
- Het leesbaar houden van het verhaal dat deze oriëntatiepunten in tijd en ruimte vertellen.
- In stand houden en versterken van de beleefbaarheid van de identiteitsdragers met aandacht voor bereikbaarheid en toegankelijkheid van de gebieden.

IDENTITEITSDRAGER 'T WOUDT

Kwaliteit

Het kerkdorp 't Woudt is aangemerkt als een identiteitsdrager door zijn unieke ligging en cultuurhistorische karakter. Voor een beschrijving wordt verwezen naar 'Kwaliteit van de stads- en dorpsranden - waardevol dorpsgezicht'

Ambitie

Voor ontwikkelingsmogelijkheden wordt verwezen naar 'Kwaliteit van de stads- en dorpsranden - waardevol dorpsgezicht' en 'Linten blijven linten - Cultuurhistorische linten/nederzettingen'

Binnen de huidige contour van het dorp zijn, zeer sporadisch, kleinschalige rode ontwikkelingen mogelijk. Deze zijn alleen mogelijk ter versterking van de identiteit van het dorp en de leefbaarheid van de bewoners. Kleinschalige recreatieve initiatieven zijn mogelijk mits inachtneming van het cultuurhistorische karakter

EENDENKOOI

Kwaliteit

Een eendenkooi is een waterplas met vangpijpen met bos er omheen, aangelegd op een rustige plek in een waterrijk gebied, voor de vangst van eenden.

In de CHS-kaart is als (indicatieve) respectzone rond de eendenkooien uitgegaan van de veel voorkomende waarde van 750 meter, voor zover nu nog als open gebied aanwezig. Veel eendenkooien zijn in de loop der jaren verdwenen. Alleen de goed herkenbare en/of functionerende eendenkooien worden op de kaart getoond. Dit zijn vier stuks in Midden-Delfland waarvan enkele van recente aard: Noordoostelijk van Maasland, Het Aalkeetbuiten langs de A20, in de Zouteveense Polder en in de Zuidpolder van Delfgauw.

Ambitie

Bij een functionerende eendenkooi geldt het afpalingrecht op grond van de Flora- en Faunawet. Hier geldt een verbod om binnen de gestelde afpalingsskring activiteiten te ontplooiën die de eenden kunnen verstoren (lawaaï, licht, vervuiling). Ruimtelijk betekent dit het vrij houden van bebouwing van het gebied rond de eendenkooi.

IDENTITEITSDRAGER VLIETLANDEN + IDENTITEITSDRAGER VEENWEIDE + WEIDEVOGELGEBIED

Kwaliteit

Midden-Delfland is opgevat als één gebiedseenheid, bestaande uit een verzameling polders en elementen. De algemene richtlijn voor dit topgebied is continuïteit van karakter. Het ensemble Duifpolder, Vlietlanden, Negenhuizen is aangemerkt als 'kroonjuweel' (zie ook Regioprofiel cultuurhistorie Midden-Delfland). In dit gebiedsprofiel wordt dit ensemble opgedeeld in 'Identiteitsdrager Vlietlanden' en 'Identiteitsdrager Veenweide'.

De Vlietlanden zijn het afwateringssysteem van Delfland op de Maas en bestaat uit drie brede weteringen met daarbinnen boezemland. Dit boezemland met rietbegroeiing en nat grasland, is omstreeks de twaalfde eeuw ontgonnen en lang gebruikt als hooiland. Omdat het daarna nooit door inpoldering is ontwaterd ligt het gebied hoger dan het omringende land.

Ambitie

Voor de ambitie 'identiteitsdrager veenweide + weidevogelgebied' wordt verwezen naar 'Herkenbaar waterrijk veenweide - strokenverkaveling'.

Voor de ambitie 'identiteitsdrager Vlietlanden' wordt verwezen naar: 'Gevarieerd en verbindend vrijetijdslandschap - natuurgebied'.

LANDGOED

Kwaliteit

Midden-Delfland kent twee buitens, beide gekoppeld aan de Schie/Delftweg gelegen. Het betreft het buiten de Tempel, uit de 17e eeuw en het buiten Nieuw Rhodenrijs uit de jaren '30 van de 20e eeuw. De kenmerken en waarden van de vastgestelde biotopen per individueel buiten zijn meer gedetailleerd weergegeven op de kaart van de Cultuurhistorische Hoofdstructuur Zuid-Holland (www.zuid-holland.nl/chs).

Ambitie

Om er voor te zorgen dat dit unieke culturele erfgoed niet verloren gaat, heeft de provincie een zogeheten 'landgoedbiotoop' opgesteld (opgenomen in de provinciale Verordening Ruimte). Dit is een bufferzone om een buitenplaats heen, vaak met waardevolle elementen zoals slotenpatronen. Met deze regel gaat de ontwikkeling niet volledig op

slot, wel is eventuele bebouwing aan regels gebonden.

Op grond van de ruimtelijke kenmerken van een buitenplaats worden voor de beschermingszone van de landgoedbiotoop de volgende elementen onderscheiden:

- De buitenplaats zelf en daaromheen.
- De structuur waaraan het landgoed bewust is gekoppeld.
- Het panorama.
- De zichtlijn.
- Het blikveld.

Voor een nadere begripsbepaling wordt verwezen naar Regioprofiel cultuurhistorie Zuid-Holland.

Van nieuwbouw kan alleen sprake zijn in het geval van versterking of verbetering van de aanwezige biotoopwaarden.

Onder een landgoedbiotoop wordt een

beschermingszone verstaan, die als contour om een buitenplaats heen getrokken kan worden en waarvoor bij planvorming dezelfde uitgangspunten gelden.

Voor ontwikkelingsmogelijkheden zie criteria landgoedbiotoop in Verordening Ruimte, artikel 14.

MOLEN EN MOLENBIOTOOP

Kwaliteit

Een molenbiotoop kan gedefinieerd worden als het gebied rondom de windmolen dat van essentieel belang is voor de vrije windvang en het zicht op de molen. Beplanting, gebouwen of andere obstakels beperken niet alleen het optimaal functioneren, het rendement, maar ook de cultuurhistorische en landschappelijke waarde van een molen. Om dit gebied te duiden is een molenbeschermingszone ingesteld met een straal van 400 meter vanuit het middelpunt van de molen.

Ambitie

Om de molenbiotoop stevig te verankeren in het planproces, heeft de provincie Zuid-Holland al in 1998 een Provinciale Richtlijn Traditionele Windmolens opgesteld die in 2002 is verduidelijkt en wordt nu aangeduid als Goedkeuringscriteria Molenbiotoop en is verwerkt in

de provinciale Verordening Ruimte (artikel 13). Dit betekent dat beperkingen worden gesteld aan de hoogte van nieuwe bebouwing en beplanting. Voor het bepalen van de maximale bouwhoogte wordt verwezen naar Criteria Molenbiotoop (cf. Verordening Ruimte, 30 juni 2010, Artikel 13).

WAARNEEMBARE STADSCONTOUR + OPENHEID, ZICHT OP HET LANDSCHAP

Kwaliteit

Midden-Delfland is een open landschap waar nog een relatieve stilte is, je ver van je af kunt kijken en schier eindeloze weilanden ziet met aan de horizon het silhouet van de steden. Dit contrast tussen de dynamiek van de stad en de rust van het land op zo'n korte afstand is een van de belangrijkste en meest gewaardeerde kwaliteiten van Midden-Delfland.

Ambitie

Behoud van de relatieve stilte in het gebied en de lange zichtlijnen, met ingekaderde zichten op de stedelijke silhouetten vormen randvoorwaarden bij nieuwe ontwikkelingen.

Bij nieuwe ontwikkelingen in het stedelijk weefsel die het silhouet van de stad substantieel veranderen dient onderzocht te worden of de zichten vanuit het landschap gewild aan worden gedaan.

Waar mogelijk kunnen nieuwe zichten en stedelijke silhouetten worden toegevoegd om zo het contrast nog groter en interessanter te maken.

Illustratie downgrading Gaagweg

GAAGWEG ALS STRUCTUURVORMENDE LIJN

Kwaliteit

De Gaag is een route voor lokaal verkeer die gedurende grote delen van de dag veel door (boven)regionaal verkeer wordt gebruikt. Dit sluipverkeer leidt tot een verkeersintensiteit die uit het oogpunt van veiligheid niet acceptabel is. In het verleden is de wegbreedte herhaaldelijk aan de verkeersintensiteit aangepast. Het wegprofiel is hierdoor niet in overeenstemming met de historische kwaliteit en waarde van dit lint.

Ambitie

Een verdere verbreding is geen optie, de rek is er letterlijk uit. De oplossing wordt gezocht in de omgekeerde weg: het omliggende wegennet wordt beter geschikt gemaakt voor de opvang van het regionale verkeer en de Gaag wordt weer ingericht als een weg voor lokaal verkeer.

Dit betekent dat de Gaag wordt teruggebracht tot een smalle (klinker)straat met streekeigen beplanting. Bovenlokaal verkeer herkent aan het wegprofiel dat op de Gaag geen tijdwinst valt te behalen.

Door deze herprofilering herkrijgt de Gaag de ruimte zich te ontwikkelen tot recreatieve ruggengraat van het Midden-Delflandgebied.

RUST EN STILTE

Legenda

Stiltegebied, relatief donker

Karakteristiek

Stiltegebieden dragen bij aan de beleving van ruimtelijke kwaliteit in het landelijk gebied van Zuid-Holland. Zo wordt een landschap hoger gewaardeerd als het er stil, donker en veilig is.

Hier vindt men rust en stilte als contrast met het dynamisch stedelijk gebied. In de stiltegebieden is alleen ruimte voor “gebiedseigen” geluid. Nergens in Zuid-Holland is dat contrast zo duidelijk als in de stiltegebieden van Midden-Delfland.

Midden-Delfland wordt door bewoner en bezoeker beleefd als een groene oase van rust in een hoog dynamisch stedelijk gebied. De geluids-, licht- en geurhinder is hier lager, en de luchtkwaliteit en veiligheid zijn beter dan in de stad. Deze goede leefomgevingskwaliteit draagt bij aan de ruimtelijke kwaliteit van het gebied. In

stiltegebieden kunnen deze kwaliteiten expliciet worden behouden, versterkt en ontwikkeld.

Uitgangspunten

De huidige stille gebieden stil houden als belevingskwaliteit van het buitengebied. Waar mogelijk wordt het stiltegebied groter en meer aaneengesloten. Binnen de contour stiller gemaakt door geluidsreducerende maatregelen toe te passen bij nieuwe ontwikkelingen.

STILTEGEBIED, RELATIEF DONKER

Kwaliteit

Relatieve rust en stilte is een ruimtelijke kwaliteit voor de rustzoekende recreant en voor de flora en fauna. Voor landschappen omringd door sterk verstedelijkt gebied, zoals Midden-Delfland, is beleving van relatieve rust en stilte extra waardevol.

Verkeersveiligheid en sociale veiligheid vragen om voldoende verlichting van landelijk gebied, maar hebben ook een versturende werking voor mensen, planten en dieren. Omdat Midden-Delfland wordt omringd door sterk verstedelijkt gebied en glastuinbouwgebieden is het wenselijk de resterende donkere gebieden te behouden en, waar mogelijk, lichtvervuiling in het landschap tegen te gaan.

Ambitie

Een stiltegebied krijgt pas betekenis als de stilte echt kan worden beleefd. Bij

ontwikkelingen in stiltegebieden dient aandacht te zijn voor:

- Bereikbaarheid/ beleving van de randen van het stiltegebied (met name openbaar vervoer).
- Mogelijkheden om de stiltegebieden te ervaren (met name wandelen, fietsen en varen).
- Binnen de contour geluidsoverlast te voorkomen door geluidsreducerende maatregelen toe te passen bij nieuwe ontwikkelingen

Lichtvervuiling in stiltegebieden kan beperkt worden door:

- Het opruimen van verspreide glasopstand.
- Toepassing van selectieve verlichting (alleen daar waar noodzakelijke voor verkeersveiligheid/ sociale veiligheid).
- Toepassen van minder versturende verlichtingstechnieken (LED-verlichting, dimbare verlichting,

dynamische verlichting, enzovoorts) bij ontwikkelingen van nieuwe of bestaande bedrijventerreinen, wegen, glastuinbouw en woningbouw.

A BIJLAGE

BRONNENLIJST

OVERHEDEN

Provincie Zuid-Holland afdeling RO

Postbus 90602
2509 LP 's Gravenhage
T +31 (0)70 44166 11
www.zuid-holland.nl

Hof van Delflandraad

Zuid-Hollandplein 1
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
Telefoon: 070-4416483
Email: hofvandelfland@pzh.nl
www.hofvandelflandraad.nl

Gemeente Midden-Delfland

Postadres: Postbus 1,
2636 ZG Schipluiden
telefoon: (015) 380 41 11
fax: (015) 380 99 92
e-mail: gemeente@middendelfland.nl
www.middendelfland.nl

Gemeente Pijnacker-Nootdorp

Postadres: Postbus 1,
2640 AA Pijnacker
Telefoon: 14 015
Fax: 015 - 362 68 50
E-mail info@pijnacker-nootdorp.nl
www.pijnackernootdorp.nl

Gemeente Westland

Postbus 150
2670 AD Naaldwijk
Telefoon: 14 0174
Fax: (0174) 673 600
Email: info@gemeentewestland.nl
www.gemeentewestland.nl

Gemeente Vlaardingen

Postbus 1002
3130 EB Vlaardingen
Telefoon: (010) 248 4000
www.vlaardingen.nl

Gemeente Schiedam

Postbus 1501
3100 EA Schiedam
Telefoon: 14 010
www.schiedam.nl

Gemeente Maassluis

Postbus 55
3140 AB Maassluis
Telefoon: 14 010
Fax: 010-5925649
Email: gemeente@maassluis.nl
www.maassluis.nl

Gemeente Delft

Postbus 78, 2600 ME Delft
Telefoon: 14015
www.delft.nl

Deelgemeente Rotterdam-Overschie

Postbus 10233, 3004AE Rotterdam
Telefoon: 14010
Email: deelgemeente@overschie.rotterdam.nl
www.rotterdam.nl

Stadsregio Rotterdam

Postbus 21051, 3001 AB Rotterdam
Telefoon: 010 - 267 2389
Fax: 010 - 267 1660
info@sr.rotterdam.nl
www.stadsregio.info

Stadsgewest Haaglanden

Sector Ruimte
Grote Marktstraat 43, postbus 66, 2501
CB, Den Haag.
Telefoon: 070 7501500
Fax.: 070-7501501
Email: informatie@haaglanden.nl
http://haaglanden.nl/#Ruimte?id=1020

BELANGENBEHARTIGERS

Stichting Midden-Delfland is mensenwerk

Burgmeester Musquetiersingel 40
2636 GG Schipluiden
Telefoon: 06 - 42 105 407
Email: info@middendelflandis-mensenwerk.nl
http://www.mdmw.nl/pages/

KNNV-afdeling Delfland

Postbus 133, 2600 AC DELFT
email: afdelingDelfland@knnv.nl
www.knnv.nl/afdelingDelfland

Midden-Delfland vereniging

Burg. Musquetiersingel 40,
2636 GG Schipluiden,
Telefoon: 06 - 42 105 407
Email: www.middendelflandvereniging.nl

Erfgoedhuis Zuid-Holland

Postbus 3092, 2601 DB Delft
Telefoon: 015 215 4350
Email: secr@erfgoedhuis-zh.nl
www.erfgoedhuis-zh.nl

Agrarische natuurvereniging Vockestaert

Burgemeester Musquetiersingel 40
2636 GG Schipluiden
telefoon: 015-3807112
e-mail: info@vockestaert.nl
www.vockestaert.nl

Kamer van Koophandel Den Haag
Postbus 29718, 2502 LS Den Haag
Telefoon: 088 588 80 00
Email: denhaag@kvk.nl
www.kvk.nl/lokale-informatie/den-haag/

Kamer van Koophandel Rotterdam
Postbus 450, 3000AL Rotterdam
info@rotterdam.kvk.nl
Telefoon: 010 402 77 77
Fax: 010 414 57 54
www.kvk.nl/lokale-informatie/rotterdam/

Artcentre Delft
Rotterdamseweg 205
2629 HD Delft
Telefoon: 015 285 01 14
Fax: 015 285 01 24
Email: info@artcentredelft.com

Recron
Postbus 102, 3970 AC Driebergen
Telefoon: 0343 - 52 47 00
Fax: 0343 - 52 47 01
Email: info@recron.nl

Cittaslow
Postbus 1, 2636 ZG Schipluiden
Tel.: 015-3804277
E-mail: rmangal@middendelfland.nl
www.cittaslow-nederland.nl

Tuinbouwraad
Legmeerdijk 313
1431 GB Aalsmeer
Telefoon: (0297)395005
Fax: (0297)395012
Email: informatie@tuinbouwraad.nl
www.tuinbouwraad.nl

LTO Delflands Groen
www.ltodelflandsgroen.nl/contact

LTO
Postbus 29773, 2502 LT Den Haag
Telefoon: 070-338 27 00
Fax: 070-338 27 10

Recreatieschap Midden-Delfland
Postbus 341, 3100 AH Schiedam
Telefoon: (010) 298 10 10
Fax: (010) 298 10 20
Email: gzh@pzh.nl
www.recreatiezuidholland.nl

VVV Westland/ Midden-Delfland
Wilhelminaplein 10
2671 GR Naaldwijk
Telefoon: 0174-610031
Email: info@vwwestland.nl
www.vwwestland.nl

ANWB
www.anwb.nl

Historische vereniging oud Schipluiden
www.historischeverenigingoud-schipluiden.nl

Vereniging Groen Goud
Postadres: Burgemeester Musquetier-
singel 40, 2636 GG Schipluiden
Telefoon: 06 13654324
E-mail: info@groengoud.nl
Website www.groengoud.nl

Staatsbosbeheer Regio West
Postbus 58174, 1040 HD Amsterdam
Telefoon: 020-7073700
Fax 020-7073701
www.staatsbosbeheer.nl/Contact/Kantoren/Regio%20West.aspx

Natuurmonumenten
Postbus 29198
3001 GD Rotterdam
Telefoon: (010) 217 01 41
www.natuurmonumenten.nl

Hoogheemraadschap van Delfland
Postbus 3061, 2601 DB Delft
Telefoon: (015) 260 81 08
Fax: (015) 212 49 68
E-mail: info@hhdelfland.nl
www.hhdelfland.nl

Groenservice Zuid-Holland
Postbus 341, 3100 AH Schiedam
Telefoon: (010) 298 10 10
Fax: (010) 298 10 20
Email: gzh@pzh.nl
www.gzh.nl

Dienst Landelijk Gebied
Email: infocentrumdlg@minlnv.nl
www.dienstlandelijkgebied.nl

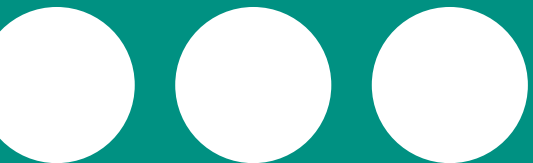

© Dit werk is auteursrechtelijk beschermd.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd en/of openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever en Bosch Slabbers Tuin- en Landschapsarchitecten B.V. (hierna: "Bosch Slabbers").

Bosch Slabbers heeft bij haar werkzaamheden de zorgvuldigheid in acht genomen die van haar kan worden verwacht. Aan de getoonde informatie in deze publicatie kunnen geen rechten worden ontleend. Op onze werkzaamheden zijn de voorwaarden van toepassing zoals vastgelegd in De Nieuwe Regeling 2005 (DNR 2005).

Bosch Slabbers heeft met zorgvuldigheid de beelden in deze publicatie geselecteerd. Het kan voorkomen dat niet alle rechthebbenden van de gebruikte beelden zijn achterhaald. Belanghebbenden worden verzocht contact op te nemen met Bosch Slabbers.

provincie **HOLLAND**
ZUID

*Provincie Zuid-Holland
Postbus 90602
2509 LP 's Gravenhage
T +31 (0)70 44166 11*

bosch slabbers

*1^e Sweelinckstraat 30
2517 GD Den Haag
T 070 3554407
F 070 3061618
den-haag@bosch-slabbers.nl
www.bosch-slabbers.nl*

